

PETER BENTSEN & SIMON ENEMÆRKE (reds.)

Rapport fra Forskning- og Udviklingsseminar: **UDESKOLE I DANMARK**

Skov & Landskab, Københavns Universitet - Tirsdag d. 21. april 2009

Rapport fra Forskning- og Udviklingsseminar:
UDESKOLE I DANMARK

Rapport fra Forskning- og Udviklingsseminar: Udeskole i Danmark

af: Peter Bentsen & Simon Enemærke (reds.)

Skov & Landskab, Københavns Universitet.

Tirsdag d. 21. april 2009

Enkelte indlæg se autor på siden.

Forsidefoto Simon Enemærke (Elever Bellahøj Skole)

Indhold

Invitation	6
Deltagerliste	8
Introduktion v. Peter Bentsen - Introduktion	9
Malene Bendix - Skriftligt oplæg: Udvikling & Udbredelse af Udeskole i Danmark - på et fagligt grundlag	12
Malene Bendix - Præsentation Udvikling & Udbredelse af Udeskole i Danmark	15
Simon Enemærke - Skriftligt oplæg Spot en Tomt - Den Urbane UdeSkole	20
Simon Enemærke - Præsentation Spot en Tomt - Den Urbane UdeSkole	23
Robert Gräfe - Skriftlig oplæg The Norwegian uteskole	28
Robert Gräfe - Præsentation The Norwegian uteskole	30
Karen Barfod - Skriftlig oplæg Project OUTLiNES & nyt Leonardo projekt	36
Karen Barfod - Præsentation Project OUTLiNES & nyt Leonardo projekt	40
Peter Bentsen - Skriftlig oplæg Udeskole i Danmark – realiteter, muligheder og udfordringer	47
Peter Bentsen - Præsentation Hvordan skal man planlægge og forvalte for udeskole?	53
Richard Hare & Inge Regnarsson - Skriftligt oplæg Udeskole i nærmiljøet	62
Richard Hare - Præsentation Udeskole i nærmiljøet	66
Inge Regnarsson - Præsentation Udeskole i nærmiljøet	72
Dorte Vind - Skriftligt oplæg Udeskole i Esbjerg Kommune	87
Dorte Vind - Præsentation Udeskole i Esbjerg Kommune	89
Nicolas T. Hentzel - Skriftlig oplæg Udeskole i udeskolingen	94
Nicolas T. Hentzel - Præsentation Udeskole i udeskolingen	98
Poul H. Seidler - Skriftlig oplæg Forprojekt om en national indsats for udeskole	99
Referat v. Karen Barfod	105

Invitation

Forskning- og udviklingsseminar: Udeskole i Danmark

Dato

Tirsdag den 21. april fra 09.30 til 16.30 på Skov & Landskab, Københavns Universitet. AA301 (2. sal Øst) er booket.

Program/dogmeseminar

09.30-10.00 Kaffe, velkomst, præsentation mm.

10.00-13.00 Seks projekter a 15 min. præsentation og 15 min. diskussion med pauser.

- Malene Bendix: Projekt om udeskole i Danmark støttet af Friluftsrådet
- Simon Enemærke: Spot en Tomt
- Inge Regnarsson og Klaus Bruun: Udeskoleprojekt på Gerbrandtskolen
- Robert Gräfe: The Norwegian uteskole. An explorative study of the influence of teachers' subjective relationship to nature on there practical work in school.
- Karen Barfod: Project OUTLINES & nyt Leonardo projekt
- Richard Hare: Udeskole i nærmiljøet

13.00-14.00 Frokost for egen regning.

13.00-16.00 Fem projekter a 15 min. præsentation og 15 min. diskussion med pauser.

- Niels Ejbye-Ernst: Hvilken forskel gør naturbørnehaver?
- Poul Hjulmann Seidler: Forprojekt for en national styrket indsats for udeskoleundervisning
- Peter Bentsen: Udeskole i Danmark – realiteter, muligheder og udfordringer
- Dorte Vind: Udeskole i Esbjerg Kommune
- Nicolas T. Hentzel: Udeskole i udeskolingen

16.00-16.30 Farvel, opsamling mm.

Hvis I kender andre relevante personer, der arbejder med et konkret projekt så giv lyd (Norge/Sverige?), fx specialestuderende. Evt. interesserede tilskuere/deltagere/observatører er selvfølgelig også velkomne (det omfang der er plads til det.)

Aktiv deltagelse - Dogmeseminar

Som deltager forpligter du dig til at holde et oplæg på ca. 15 minutter (max 10 slides), hvor du bl.a. lægger op til punkter, spørgsmål og problemstillinger, som du gerne vil have diskuteret. **Senest 01. april** indsender du en kort (fx 1-5 A4 sider) projektbeskrivelse/oplæg, som bliver rundsendt til de andre deltagere (der forpligter sig til at læse og sætte sig ind i disse). På selve seminaret afleverer du din præsentation som word-, ppt- eller pdf-fil. Projektbeskrivelserne og præsentationerne bliver samlet i en elektronisk rapport og rundsendt til deltagerne – evt. med et referat (hvis vi kan finde en villig referent). Deltagelse er gratis. Transport og forplejning er for egen regning.

Spørgsmål?

Så send en mail til Peter Bentsen (pbe@life.ku.dk). Spørgsmål, kommentarer og input er mere end velkomne.

Udeskole Forsknings- og Udviklingsnetværk i Danmark

Netværkets profil og strategi

Med baggrund i eksisterende forskning og udvikling vedrørende fænomenet 'Udeskole' er et koordinerende og samarbejdende Forsknings- og Udviklings (FoU) Netværk etableret som et formelt samarbejde mellem Institut for Idræt (IFI), Center for Skov, Landskab og Planlægning (SL), samt N. Zahles Seminarium (NZS) for perioden 2006-2010.

Netværket er et forum for tværfaglig FoU, samt udveksling i relation til udeskoleundervisning. Netværket skal danne et supplement til de eksisterende udeskolenetværk, bl.a. www.udeskole.dk og www.skoven-i-skolen.dk.

Formålet med Udeskole FoU Netværket er at skabe et forskningsmiljø, hvor forskere, lærere, pædagoger, forskerstuderende (ph.d.er) og specialestuderende, i løbende dialog med en styregruppe, undersøger og belyser en række problemstillinger med relation til udeskolekonceptet. Netværket skal således virke som faglig sparring for de involverede projekter.

FoU indenfor Netværket vil have en tværvideenskabelig tilgang, med fokus på en øget forståelse af læring i udemiljøer, effekter på sundhed, sociale kompetencer, samt børns naturforståelse og aktivitetsniveau, herunder betydning for fysiske og mentale kompetencer mm.

Der vil indenfor Netværket blive fokuseret både på at skabe et overblik over udeskolens udbredelse på landsplan, samt at undersøge udemiljøer med direkte relation til skolens nærmiljø (byens grønne områder).

Deltagerliste

Jakob Bahn, stud. cand.mag. idræt/japansk. Afleveret speciale om udeskole.

Malene Bendix, Skoven i Skolen.

Richard Hare; Skov & Landskab, Københavns Universitet.

Robert Grafe, Universitet i Marburg, Tyskland. Skriver speciale om udeskole.

Peter Bentsen, Skov & Landskab, Københavns Universitet.

Inge Regnarsson, UC Capital.

Poul Hjulmann, Skov & Landskab, Københavns Universitet

Hege Griffel, forældrebestyrelsen på en skole i Næstved Kommune

Dorte Vind, Esbjerg Kommune.

Simon Enemærke, landskabsarkitekt LANARKI. Afleveret speciale om udeskole.

Nicolas Henzel, Isterød Efterskole

Rasmus Frederiksen, Strandgårdsskolen, Ishøj Kommune.

Karen Barfod, lektor, VIAUC.

FOREST & LANDSCAPE

Forskning- og udviklingsseminar: Udeskole i Danmark

21. april 2009

Skov & Landskab, Københavns Universitet

FACULTY OF LIFE SCIENCES
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Baggrund

De seneste 10 år er fænomenerne udeskole og naturklasse kommet på dagsorden i Danmark og spiller en stadig stigende rolle i den danske skolehverdag.

Bidrag til eksisterende forskning og udvikling i relation til Udeskole og et supplement til de eksisterende udeskolenetværk.

Et miljø, hvor forskere, lærere, pædagoger, forskerstuderende og specialestuderende, i løbende undersøger og belyser en række problemstillinger med relation til udeskole.

Netværket skal således virke som faglig sparring for de involverede projekter.

Hvorfor forskning og udvikling i udeskole?

- Større interesse og ønske fra lærere og skoler.
- Større samfundsmæssig interesse i og ønske om udeundervisning og -læring fra offentlige, halvoffentlige, private og NGO organisationer.
- Større forskningsmæssig interesse i udeundervisning og -læring fra pædagogiske, didaktiske, forvaltningsmæssige, sociologiske, psykologiske, friluftsfaglige fagmiljøer mm.
- Forskningsresultater, der viser tendenser i retning af, at udeskole indeholder et stort potentiale især i forhold til sundhedsmæssig sociale og psykologiske aspekter.

Program

10.00-13.00: Fem projekter a 15 min. + 10 min. diskussion.

Malene Bendix: Projekt om udeskole i DK støttet af Friluftsrådet

Simon Enemærke: Spot en Tomt

Robert Gräfe: The Norwegian uteskole

Karen Barfod: Project OUTLINES & nyt Leonardo projekt

Peter Bentsen: Hvordan skal man planlægge og forvalte for udeskole?

13.00-13.30: Frokost for egen regning

13.30-16.00: Fem projekter a 15 min. + 10 min. diskussion.

Richard Hare: Udeskole i nærmiljøet

Inge Regnarsson: Udeskoleprojekt på Gerbrandtskolen

Dorte Vind: Udeskole i Esbjerg Kommune

Nicolas T. Hentzel: Udeskole i udeskolingen

Poul Hjulmann Seidler: Forprojekt om en national indsats for udeskole

16.00-16.30: Farvel, opsamling mm.

Dokumentation

Projektbeskrivelserne og præsentationerne bliver samlet i en elektronisk rapport og rundsendt til deltagerne – evt. med et referat (hvis vi kan finde en villig referent).

Udvikling & Udbredelse af Udeskole i Danmark - på et fagligt grundlag

Kort beskrivelse af Skoven i Skolens nyeste formidlingstiltag på udeskolefronten til Forsknings- og udviklingsseminar om udeskole april 2009. Malene Bendix, Skoven i Skolen.

Baggrund

Udeskole breder sig nedefra. 10-15 % af de danske skoler arbejder i øjeblikket med udeskole, det vil sige med regelmæssig undervisning i naturen og skolens nære omgivelser. Nordisk-baltisk forskning dokumenterer at udeskole har en positiv effekt på elevernes motivation for læring, fysiske aktivitet, sundhed og på det sociale miljø i klassen. Desuden vurderer udeskolelærere og -forskere at udeskole også fremmer en faglig læring for livet.

Det går godt, men der er stadig barrierer som gør at størstedelen af Danmarks børn i dag ikke får mulighed for at blive undervist ude: Mange lærere, skoleledere, forældre, politikere og embedsmænd kender ikke til udeskole – og den aktuelle stærke fokusering på faglighed, test og eksaminer gør at mange vil tøve med at sætte udeskole på skole-skemaet.

Vision

Projektets vision er at alle danske børn får mulighed for at være i udeskole mindst et år af deres skoletid.

Formål

Projektets formål er at fremme danske skolers muligheder og motivation for at arbejde med udeskole. Det skal ske gennem:

- Indsamling, kvalificering, udvikling og formidling af ideer, materialer og metoder til udeskole i alle fag og i forskellige natur- og kulturtyper.
- Fokus på at sikre fagligheden i materialerne og metoderne.
- Fokus på materialer og metoder til naturfag og til de ældste elever.

Projektet vil blive udført i samarbejde med lærere, læreruddannelser og naturvejledere i Danmark og internationalt.

Indhold

Udviklingen af udeskole i Danmark er dynamisk og involverer mange forskellige parter, herunder børn, lærere, pædagoger, læreruddannelsen, forskere, formidlere, kommunale forvaltninger og ministerier. Fælles for disse parter er et behov for formidling af ideer, viden og netværk via en fælles platform. Feltet har fra starten været præget af en "Open Source" tankegang, hvor ny ideer, viden og erfaring blev delt.

Skoven i Skolen har været en vigtig del af udviklingen siden 1999. Skoven i Skolen kan medvirke til formidling af ideer og materialer, fordi vi siden 1999 har opbygget et system af:

- Internetsiderne www.skoven-i-skolen.dk og www.udeskole.dk med hhv. 38.000 og 1000 brugere unikke brugere pr. måned i efteråret 2008
- nyhedsbreve fra begge internetsider med hhv. 5800 og 850 abonnenter.
- knowhow om udendørs undervisning
- et stort netværk af folk med interesse for udeskole indenfor mange forskellige fagligheder og nationaliteter.

Med dette projekt vil vi styrke udeskole i Danmark, ved at indsamle, kvalificere, udvikle og formidle gode, faglige udeundervisnings-ideer, som der opstår masser af overalt her i landet og i vore nabolande lige nu. Dermed kan mange gode erfaringer hurtigt blive til glæde for mange skoler.

Samtidig vil vi også selv, i samarbejde med lærere, forskere, seminarier og naturvejledere i Danmark og internationalt, udvikle nye materialer, ideer og koncepter som kan vise nye veje for udeskole.

Vi vil i hele projektet særligt fokusere på:

- *Faglighed:*
Hvordan sikres fagligheden i udeundervisningen? Ved at indsamle, kvalificere, udvikle og formidle et bredt spektrum af undervisningsforløb for alle fag og niveauer, i mange forskellige natur- og kulturtyper, vil vi i samarbejde med lærere, læreruddannelser og naturvejledere styrke fagligheden i udeskolen. Materialerne og metoderne vil blive knyttet konkret til skolefagenes læseplaner således at lærere, skoleledere, forældre, politikere og embedsmænd er trygge ved at der ikke tabes tid eller indlæring når undervisningen flyttes ud af klasseværelset.

Alle fag og niveauer vil som sagt være i spil og ligeværdige. Vi vil dog have særligt fokus på to områder, da vi vurderer at de står svagere:

- *Naturfag:*
I Danmark har vi et stort behov for at styrke naturfaglige indsats i folkeskolen, både for at styrke rekrutteringen til tekniske og naturfaglige områder – og for at styrke den enkeltes borgers livskvalitet og mulighed for at deltage som oplyst borger i et demokrati. Udeskole skaber med hands on elementet et stort engagement hos elever og lærere og forankrer teoretisk indlæring i en praktisk virkelighed. Vi vil indsamle, kvalificere, udvikle og formidle materialer specielt for naturfag.
- *De ældste elever:*
Unge mennesker lærer også bedre af at arbejde direkte og aktivitetsbaseret med fagene. Der findes ikke meget ude-undervisningsmateriale for de ældste elever i Danmark. I Sverige har man derimod erfaringer med utomhuspedagogik helt op på højstadieniveau. Vi vil indsamle, kvalificere, udvikle og formidle danske og svenske ideer og erfaringer som grydeklare undervisningsmaterialer for flere fag, så vores unge også kan komme ud.

Metode

Indsamling og udvikling af ideer og undervisningserfaringer vil bygge på:

- Samarbejder med dygtige udeskolelærere og besøg på skoler der praktiserer udeskole.
- Samarbejder med andre, f.eks. naturvejledere, læreruddannelsen, forskere o.a.
- Studieture til udlandet og samarbejder med lærere, formidlere og forskere i især Norge og Sverige.
- Initiering af processer, hvor lærere/læreruddannelse/naturvejledere o.a. aktører sammen udvikler nye ideer og metoder og formidler best practice.
- Gaver i form af materialer.

Tidsplan

Udvikling og Udbredelse af Udeskole i Danmark løber over 4 år med ca. årsværk pr. år.

Resultater

Projektet skal munde ud i materialer som lærere kan bruge til udeskole og udeundervisning:

- Undervisningsforløb
- Aktivitetsideer
- Leksikonartikler
- Tegninger og kopiark
- Fotos

Alt kan hentes gratis af alle på www.skoven-i-skolen.dk og www.udeskole.dk – og vil blive formidlet via Skoven i Skolens nyhedsbrev. Derudover skal projektet producere:

- En pixibog om udeskolens didaktik
- En netværksskabende platform på Udeskole.dk.

Spørgsmål til Forskning- og udviklingsseminar om udeskole

Ideer til og diskussion af:

- metode
- sikring af faglighed
- indsamling og udvikling for de ældste elever
- formidling
- netværksskabende platform om udeskole

Referencer

Udeladt af pladshensyn.

Udvikling og udbredelse af udeskole i Danmark (UUUD)

Oplæg til Forsknings og udviklingsseminar på Skov & Landskab: Udeskole i Danmark, 21. april 2009

Malene Bendix (biolog), koordinator, redaktør og skribent for Skoven i Skolen og Udeskole.dk.

Kort om Skoven i Skolen

Skoven i Skolen blev sat i gang i 1999 af:

- Dansk Skovforening
- Friluftsrådet
- Skov- og Naturstyrelsen
- Træ Er Miljø
- Undervisningsministeriet.

Projektet formidler ideer til og viden om udeundervisning i skov via bl.a.: www.w.skoven-i-skolen.dk og www.udeskole.dk.

Analyse 2007

- Peter Bentsens forskning: Udeskole på 290 skoler
 - Mange gode spillere på udeskolebanen
 - Hvad er der behov for? Hvad har vi lyst til? Hvor kan Skoven i Skolen gøre en forskel?
 - SiS niche: Maskineri til formidling af viden og ideer til udeundervisning, viden, netværk.
- => VIDENSLOOP - Indsamling, udvikling, formidling

Udvikling og udbredelse af udeskole i DK

Indsamling, udvikling og formidling af ideer og undervisningsforløb til:

- Alle fag og alle klassetrin
- Alle naturtyper
- Særligt fokus på: Faglighed, de ældste elever + naturfag

2008 – 2012 (¼ årsværk)

Metoder til indsamling og udvikling

- a. Besøg på udvalgte udeskoler + best practice
- b. Udvikling af nye ideer og koncepter i samarbejder
- c. Igangsættelse af processer, hvor grupper udvikler nye ideer.
- d. Gaver

Besøg på udvalgte udeskoler

- Finde 10 – 20 skoler med dygtige udeskolelærere (via SIS netværk, Peter Bentsen, UdeskoleNet, kommuner, nordiske netværk)
- Besøg (deltage i undervisning, tale m lærere + børn)
- Samarbejder med lærere om formidling af best practise som UV-forløb, aktivitetsideer, fotos + evt. andet ?

Ideer og ønsker til indsamling er velkommen

Udvikling af nye ideer og koncepter

Klima og udeundervisning: Genplant Planeten:

- Elever planter træer for et bedre klima i 2009 (skoleskove).
- Nye ude-undervisningsmaterialer om klima, træplantning, handlekompetence og innovation.
- Nationalt og internationalt aspekt

Ideer velkomne

Processer til ideudvikling

Grupper som udvikler nye ideer og forløb:

- Frederiksberg Seminarium (januar 2009)
- Forårsmøde i UdeskoleNet (6. maj 2009)
- Udeskole i Udskoling (27. august 2009)
- mm. – ideer ?

Ex: Frederiksberg Seminarium

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Inde Oplæg om udeskole i teori og praksis	Inde Grupper: Forbered et 4 lektioners udeforløb.	Inde Grupper: Ditto	Ude UV-forløb afprøves i praksis på 4 udeskoler	Inde: UV-forløb gøres færdige
Grupper dannes Oplæg om børn og friluftsliv	Frit fag og klasse. Inde-ude- inde Disp som SiS		Studerende taler med lærere + oplever rutiner. Bearbejdning	Cafe præsentation Evaluering UV-forløb på www.skoven-i-skolen.dk

Spørgsmål til seminaret

Ideer til og diskussion af f.eks.:

- Har I metoder/ideer til indsamling af erfaringer på skolerne?
- Har I ideer til indsamling og udvikling for de ældste elever
- ... i naturfag?
- ... i mange natur- og kulturtyper?
- Hvordan arbejder vi med sikring af faglighed ?
- Hvad synes I om open source tanken?
- Ideer til en netværksskabende platform om udeskole

Simon Enemærke - Skriftligt oplæg

SPOT EN TOMT – DEN URBANE UDESKOLE

Simon Enemærke

Speciale ved Skov & Landskab KU Life, Frederiksberg, udarbejdet af Simon Enemærke, december 2008

Vejledere: Richard Hare, landskabsarkitekt mdl og

Thomas Barfoed Randrup, landskabsarkitekt mdl

Censorer: Søren Robert Lund, landskabsarkitekt maa

• Bottom, left: Junk playground 1940:

Children should learn while they play and have fun, said C.Th. Sørensen. He loved this picture from one of the first junk playgrounds. The children are extremely active and he saw the boy with the level as a future engineer. Photo from the middle of the 1940's. Bottom, right: *Spot en tomt* (Spot a lot)– The urban outdoor school 2008. The same active concentration can be seen with the children in the *Spot en tomt* project. We can see the two boys in the foreground as contractors in much the same way as C.Th. Sørensen saw his engineers. The joy of creating something on one's own premises: Junk playground anno 2008. Opposite page: Visualization: a landscape in the city, whose value lies in the fact that it creates a robust and reliable framework that invites fantasy, learning and activity, while urban nature and fresh air are experienced and observed for the benefit of the city, the children and urban life

Logo og skilt • Logo and signage

I foråret 2008 så jeg muligheden for at skabe nyt byliv. Et byliv, som normalt ikke er en del af bykonkurrencernes funklende, velordnede planer og perspektiver. Samtidig så en folkeskolelærer, som har mangeårig erfaring i arbejdet med udeskole, en mulighed for at undervise på en ny måde, der kunne være med til at udvikle elevernes forståelse for og indsigt i den bynatur, de er omgivet af, men ikke kender.

Børnene ud i den rå bynatur

Mit udgangspunkt var et ønske om at skabe en interaktiv og dynamisk udvikling af byens uudnyttede områder, og derfor udviklede jeg et praktisk 'hands-on' projekt, der skulle danne rammen for en teoretisk udforskning af mulighederne for at oprette ikke-permanente udeskoler i byområder.

Projektet gav 60 elever fra 3. og 4. klasse på Bellahøj Skole mulighed for at indtage, planlægge og udforske egne idéer for udformning og brug af en byggetomt mindre end to kilometer fra Rådhuspladsen i København.

Elevernes interaktion med jorden, planter og dyr blev tilskyndet bl.a. gennem opgaver, som også bruges i andre udeskoleprojekter. I dette tilfælde var udgangspunkt blot at arbejde med den diversitet, der findes i byens natur.

For børnene var de største oplevelser forbundet med planlægningen af deres egne små forsøgsfelter. I planlægningsfasen lignede de små

skolehaver, men i udførelsesfasen ændrede de hurtigt karakter til små forsøgsstationer. Børn og lærere fokuserede i langt højere grad på oplevelserne i de observationer, de gjorde sig, end i den egentlige nytte af de grøntsager, de dyrkede. Den megen ukrudt på tomten indgik herved som en del af stedet, frem for noget der absolut skulle bekæmpes.

Forsøgsfelterne udviklede sig til små landskabsprojekter, der inkluderede alle de materialer, børnene kunne finde på at slæbe til stedet. Det blev hurtigt tydeligt, at børnene ikke havde nyttehaven som ideal, men i stedet søgte at skabe et sted, hvor de kunne søge læ, hygge og tryghed. De skabte deres egne små åndehuller, hvor hængehøvsbukkerne blev slidt på nye steder – uden en klart defineret plan eller vision om, hvor de skulle starte eller ende. I stedet blev det en dynamisk proces styret af interaktionen med bynaturen, med de andre elever og deres anerkendelse.

Mere end bare en udeskole

Casestudiet gav ny indsigt og data til understøttelse af projektets anden agenda. Nemlig idéen om at skoler ville kunne bruge tomter og restarealer andre steder i København. Her, som i casestudiet, bidragede børnenes udeleg og læring til en ny forståelse af bylivet og brugen af byens natur, som noget der kunne arbejdes med under dynamiske og midlertidige forhold. Ganske

i modsætning til den måde, vi normalt tænker byens natur – parker og legepladser, der er permanente og i høj grad fastlåste i bestemte formsprog.

Projektet viser, at børn og læreres kontinuerlige færden og brug af tomten i en midlertidig periode er mulig og udbytterig. Det er påvist, at projektet kan fungere; at det skaber byliv, hvor intet var, og at det kan stoppes, uden protester. Således er der skabt grundlag for lignende projekter på andre af de mere end 80 offentlige og private tomter, der findes i indre København.

Konceptet for de fysiske rammer

De fysiske rammer for projektet er simple og behøver ikke kræve væsentlige investeringer. Der er tænkt i tre simple elementer. 1. materialer og redskaber; 2. koordinering og 3. formidling i form af en hjemmeside.

De fysiske rammer, materialer og redskaber består i projektet af flytbare og genanvendelige delelementer, der normalt forbindes med aktiviteterne på en byggeplads. Der er brugt lave byggepladshegn til indramning af tomten, en container med rum til moderne undervisningsmidler samt haveredskaber.

Der er skitseret en væsentlig rolle for en koordinator, der kan fungere som en mellemmand mellem grundejere, kommune og skole og ellers kan overlade undervisningsforløbet til skole og lærere.

Tv. Skrammellepladsen 1940: Børn skal lære, mens de leger og morer sig, mente C.Th. Sørensen. Han elskede dette billede fra skrammellepladsens første tid. Børnene er koncentreret aktive, og drengen med vatterpasset så han som en vordende ingeniør. Foto fra midten af 40'erne

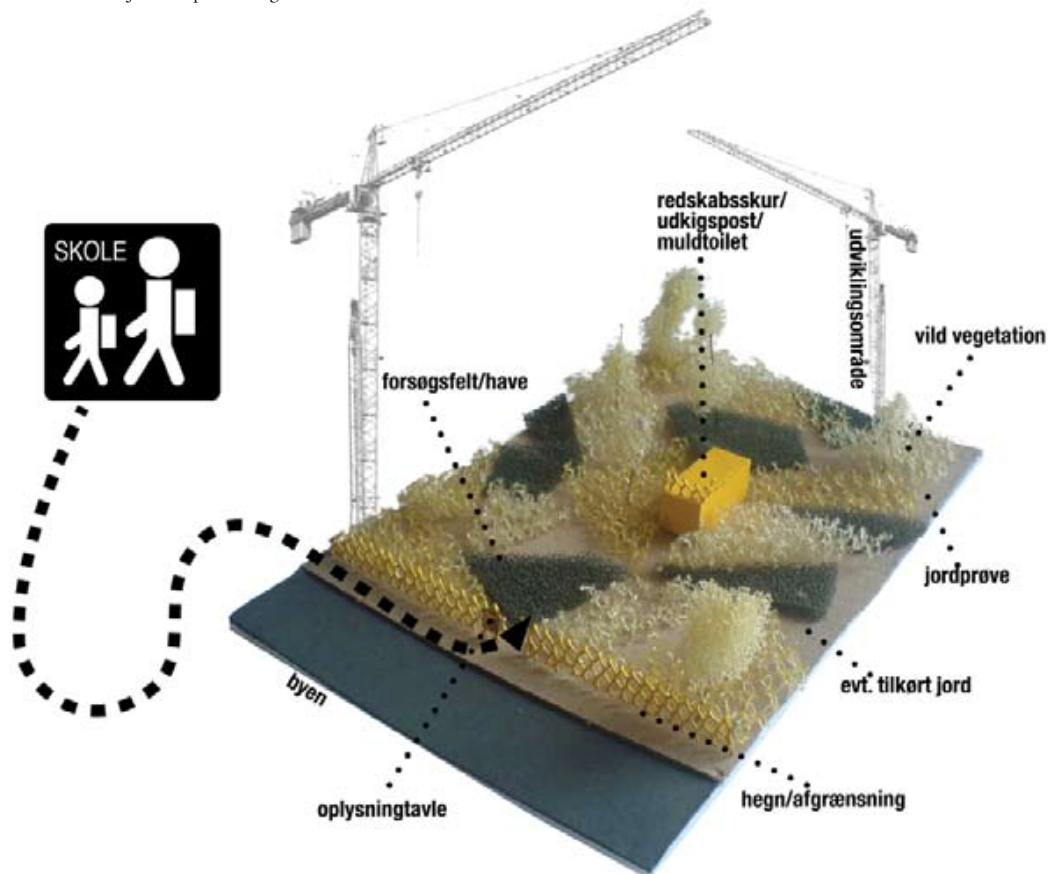
Th. *Spot en tomt – Den urbane udeskole 2008.* Den samme aktive koncentration finder man hos børnene i *Spot en tomt*-projektet. Som to entreprenører ser vi de to drenge i front, som C.Th. Sørensen så sin ingeniør. En glæde ved at skabe noget selv på egne præmisser. Skrammellepladsen anno 2008. Modstående side. Visualisering: et landskab i byen, hvis værdi ligger i, at det danner en robust og sikker ramme, som indbyder til fantasi, læring og aktivitet, mens bynaturen og den friske luft opleves og betragtes, til glæde for byen, børn og byliv

Oplevelser af børnenes arbejde • Experiencing the children's work

Konceptmodel til projektet • The project's conceptual model

Endelig, som ryggraden i projektet, er der skitseret en hjemmeside, der skal gøre det muligt for de relevante aktører (elever, lærere, grundejere og kommune) at mødes og skabe kontakt.

På sigt skulle dette simple koncept få børnenes arbejde på tomten til at fremstå som en non-planlægning af tomten – en positiv aktivitet i en given og afgrænset periode. Netop elementet om formidling af projekternes begrænsede levetid er væsentligt, da det kan være med til at skabe en forståelse blandt projektets aktører og byen omkring dette, når projekterne afsluttes.

Projektet underbygger en idé om, at midlertidige aktiviteter kan være med til at udvikle og understrege det dynamiske, som en vigtig del af bylivet. Samtidig argumenteres der for, at det kræver mod og vedvarende information at lave midlertidige projekter, så man den dag, hvor projektet lukker, kan finde forståelse frem for protester.

Fra skrammellegeplads til den urbane udeskole

Sidst men ikke mindst beskriver projektet nogle af de tidligere erfaringer, der er gjort med lig-

nende arbejder, herunder bl.a. C.Th. Sørensen skrammellegepladser i 1940'erne og 1950'erne. Det illustreres, hvordan dette nye koncept kan medvirke til at skabe de fysiske rammer for, at børnene kan arbejde med deres fantasi, frihed og fysiske udfoldelse i en moderne kontekst, hvor forståelse af miljø og omverden indgår. Vi ser, hvordan lærerne får mulighed for konkret at lære børnene om miljøet og bynaturen, samtidig med at børnene er fysisk aktive og konstruerer noget selvvalgt.

På samme måde som C.Th. Sørensen med sit projekt ønskede, at børnene skulle ud af lejlighederne og indgå i byen, gør den urbane udeskole det muligt for børn at komme ud af skolerne og institutionerne og ud i byen. Børnene bliver til en del af bylivet, og der opstår det, jeg i projektet kalder positivt 'bagsidebyliv'. En til tider glemt bylivsdimension kan på disse steder få en renaissance: plads til børnenes glæde, opfindsomhed og kreativitet. Den samme fordybelse, glæde og kreativitet, som C.Th. Sørensen så hos børnene på skrammellegepladsen i Emdrup i 1940'erne, sås også på tomten ved Ågade i 2008.

Tomterne vil blomstre de kommende år

Den urbane udeskole blev som idé startet på græsrodsniveau – ved et sammentræf af kreative tanker. På den ene side et ønske om nye muligheder for naturundervisning for byens folkeskoler, på den anden side et ønske om at skabe nyt byliv. Byliv, hvor byens børns leg og læring igen bliver synliggjort og ikke begrænset af gennemdesignede, pæne og permanente legepladser. En by, hvor planlægningen for en stund overlades til andre end det etablerede planapparat.

Projektet giver et bud på, hvordan dette planapparat for en stund kan give plads til det dynamiske og ikke planlagte uden for rammerne af den konventionelle designproces.

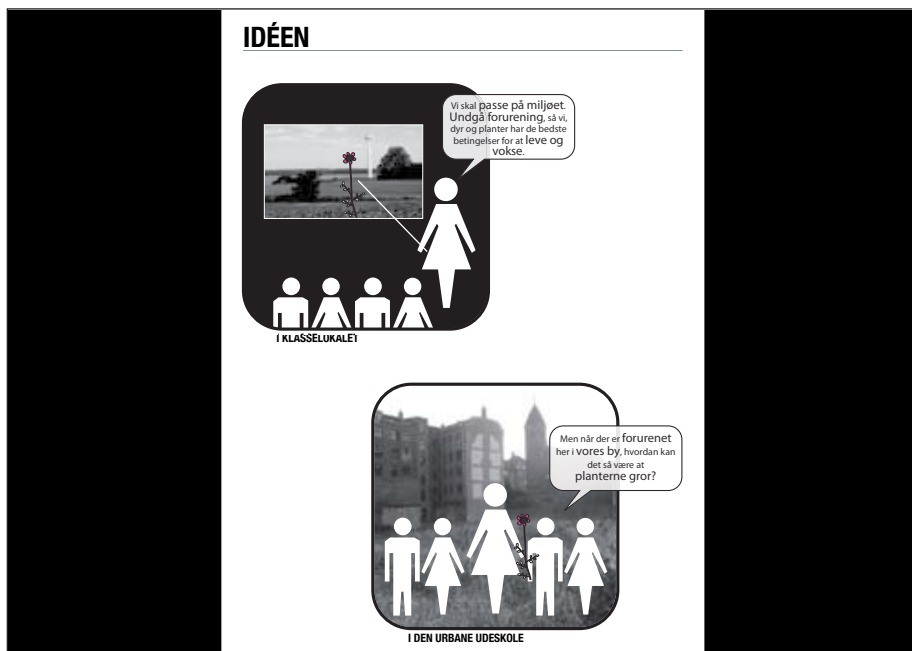
Med baggrund i tidens finansielle krise kan vi i de kommende år forvente at se endnu flere tomter ligge brak i København. Dette projekt giver et bud på, hvordan de kan gøres brugbare og gives en ny og midlertidig identitet og derved være en ressource for byen og dens indbyggere. Projektet kan ses og downloades på www.lanarki.com

Simon Enemærke, landskabsarkitekt mdl

Simon Enemærke - Præsentation

'TOMT'
Jordstykke hvor der har ligget en bygning, el. hvor der skal opføres en bygning.
(Ordbog over det danske sprog, 2008)

PROBLEMFORMULERING

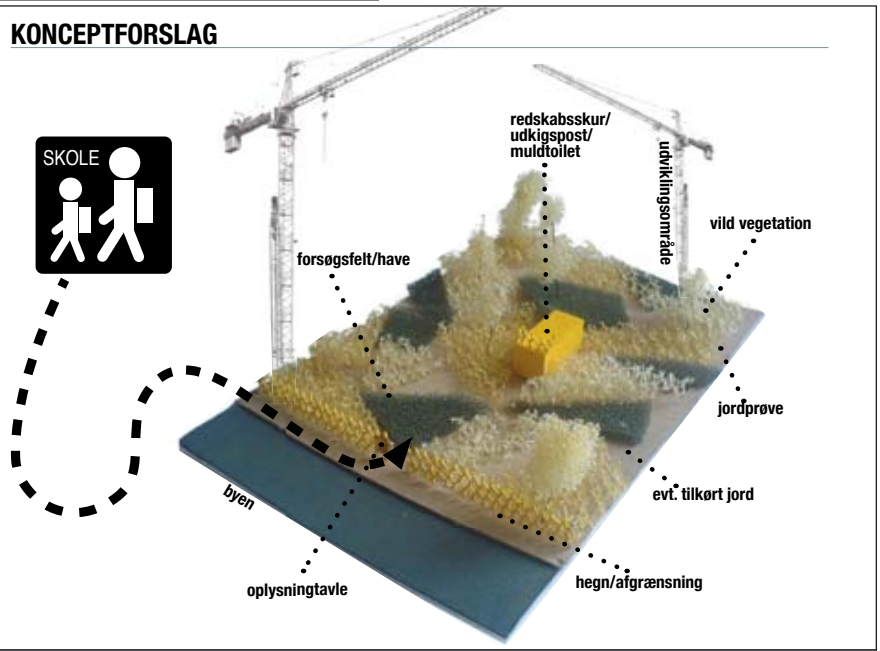
Projektet ønskede at afdække:

Hvilke potentialer og muligheder der er for skolers brug af tomter og restarealer i København?

Samt undersøge sandhedsværdien i tesen:

Skolers brug af tomter og restarealer vil ændre dynamikken i byen med et nyt lag. Et lag bidragende med en ny form for midlertidigt byliv - børns læring og udeleg.

KONCEPTFORSLAG

”... derude var der jo kontant afregning ved brændenælden”

Niklas Christense (2008), lærer Bellahøj Skole

”mere spændende og vildt”

Susanne Carl (2008), lærer Bellahøj Skole

”For syg en snegl!”

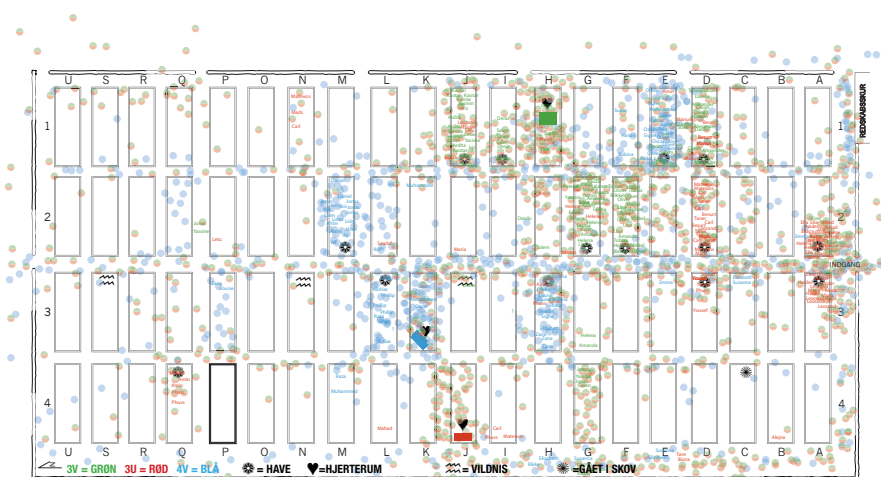
Hanan Kassem (2008), 4.V Bellahøj Skole

"...de skulle udnytte det, der var og nu engang kom op."

Lisbet Gilbe (2008), lærer Bellahøj Skole

SPOTSTIKKEN OG FÆRDEN

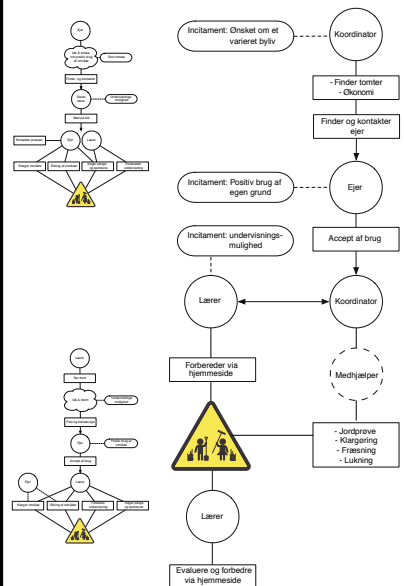

UDESKOLETYPER

	NATURSKOLER	SKOVE	SKOLEHAVNER	PARKER	URBANE UDESKOLER
Kræver at skolen har fået tildelt plads	Grøn	Rød	Grøn	Rød	Grøn
Brugerbetaling	Rød	Rød	Grøn	Rød	Rød
Skolerne har typisk mulighed for at komme der	Rød	Rød	Rød	Blå	Blå
Ligger i kort afstand fra skolerne	Rød	Rød	Blå	Blå	Blå
Kræver transport	Grøn	Grøn	Rød	Rød	Rød
Naturligt sted at følge naturen over en sæson	Rød	Grøn	Grøn	Grøn	Grøn
Giver en oplevelse af vild natur	Blå	Grøn	Rød	Rød	Blå
Børnene har stor indflydelse på hvad de laver	Rød	Blå	Blå	Blå	Blå
Indeholder kreative og plantægningsmæssige aspekter	Rød	Rød	Rød	Rød	Grøn
Giver muligheder for at plukke de planter man vil	Blå	Grøn	Blå	Rød	Grøn
Handler bl.a. om byens natur	Rød	Rød	Rød	Rød	Grøn
Indeholder "sure pligter"	Rød	Rød	Rød	Rød	Blå
Kræver meget engagement og forberedelse fra lærernes side	Rød	Grøn	Blå	Grøn	Grøn
Forløbet er klarlagt for børn og lærer	Grøn	Rød	Grøn	Rød	Rød

ALTID OFTE AF & TILSÆLDENT ALDRIG

ORGANISATION

'SPOT EN TOMT'

"et landskab i byen, hvis værdi ligger i, at det danner en robust og sikker ramme, som indbyder til fantasi, læring og aktivitet, mens bynaturen og den friske luft opleves og betragtes, til glæde for byen, børn og byliv."

Download projektet på : www.LANARKI.com

Robert Gräfe
Philipps-Universität Marburg/Germany
Masters course: Adventure and Experiential Education

Master's thesis

The Norwegian uteskole. An explorative study of the influence of teachers biographical development on their practical work in school

Science several years there is a growing development in Norwegian, Danish and Swedish schools to work with a special phenomenon, called uteskole/udeskole/utomhuspedagogik. For Norway and Danmark this way of teaching outdoors can be seen as a grassroots movement (Bentsen/Mygind/Randrup 2009; Jordet 2009). Although there is no common educational ground it is often named as one "concept" in academic literature. To combine the different ideas from the practical work, Arne Jordet (1998) gave a very broad definition of this phenomenon, which is very often received in literature and revised by himself in the year 2009:

"I lys av senere års forskning (Jordet 2002, 2003, 2007, Mygind 2005a) er tiden moden for en revisjon. Jeg velger nå å definere uteskole på følgende måte: Uteskole er en måte å arbeide med skolens innhold på hvor deler av skolehverdagen flyttes ut i nærmiljøet. Uteskole innebærer dermed regelmessig og målrettet aktivitet utenfor klasserommet. [...]" (Jordet 2009).

In comparison to his first definition he is now more focusing on the different subjects and a goal-oriented teaching. He removed the "spontan utfoldelse" as one main goal perspective from his primary suggestion and criticised some ways of practicing uteskole in school:

"Fri elevutfoldelse, som forholdene ligger godt til rette for ute, må derfor avstemmes mot mer målrettet og strukturert elevaktivitet i et nært samspill med lærer og medelever [...]" (Jordet 2009).

While writing that it's the teachers own responsibility and choose how to arrange the uteskole (Jordet 1998), Arne Jordet is now, more than ten years later, going to state how uteskole *should be* organized by his conception:

"Det finnes ingen festsvar på hvordan uteskole bør gjennomføres i praksis. Som ellers i skolens arbeid må den enkelte lærer ved å prøve og feile finne sin egen vei, ut fra sine egne forutsetninger." (Jordet 1998)

"For mye aktivitet og for lite læring i norsk skole? [...] Hovedproblemet er at lærerne ikke riktig vet hvordan de skal forholde seg til den rådene idéen om den autonome og aktive elev med <ansvar for egen læring>. Det hevdes at lærerne har utviklet en tilbaketrukket og lite intervensjonerende atferd overfor

elevene hvor de har abdisert som ledere og overlatt for mye av ansvaret for læringen til elevene. Dette har ført til en <minimumsinnsatskultur> i deler av elevgruppen, og for svakt læringstrykk i skolen. [...] Hvis det er slik må praksis dreies i en mer innholds- og fagorientert retning, [...]. (Jordet **2009**).

A lot of literature indicates that there is a lack of research in the field of uteskole. Instead of exploring the different roots of this grassroots movement, the academic discussion in Norway is now going to state an own understanding, which excludes some teachers' original ideas. For the conceptualisation of uteskole it is not so important to talk about the organisation. There seems to be a higher relevance in discussing the pedagogical ideas in case of education/danning/Bildung.

Research on finding out, in which way uteskole is meant and practiced in school has to focus on the teachers individual personality. Of course there are big variations from school to school, depending on there requirements, like f ex location, financial situation, class level et cetera. But the most important access to this phenomenom seems to be the teachers personality with the background of his/her biography and respectively socialisation. There are for instance some schools indicating a relationship between uteskole and "friluftsliv" as the main part of there concepts. During a practical training in a Norwegian school I realised, that there are also big differences between teachers work at the same school. With this point of view the main questions for my study are:

- In which way does the teachers' biography influence his/her practical work in school?
- Which view of learning and education/danning/Bildung do teacher have?
- Which meaning do biographical aspects in experiencing nature for the teachers' practical work have?
- How do teachers combine there way of teaching and there relationship to nature?

To answer these questions the qualitative interview seems to be the best research method. I am going to talk to three or four female teachers from a school in Oslo, which has a very long tradition in working with uteskole. For the theoretical background I will refer to Pierre Bourdieu's concept of the habitus.

Questions for the discussion

1. Do you think, uteskole is just a subject- and purpose-oriented working method or something more?
2. Do you think that the teachers' individual experience of being in nature during there lifetime (childhood, school days, teacher education) does affect there way of teaching outdoors?
3. Except the common argumentation (curriculum): Can you imagine, that the cultural background of Norwegians (friluftsliv) was one reason for the spread of this phenomenon?

Robert Gräfe - Præsentation

The Norwegian uteskole. An explorative case study of the influence of teachers' biographical development on there practical work

Phillips-University of Marburg/Germany

Robert Gräfe

The Norwegian uteskole. From pluralism to an unique understanding?

Uteskole as a GRASSROOTS MOVEMENT ...

„Det finnes ingen festsvars på hvordan uteskole bør gjennomføres i praksis. Som ellers i skolens arbeid må den enkelte lærer ved å prøve og feile finne sin egen vei, ut fra sine egne forutsetninger.” (Jordet 1998)

Jordet, A. (1998). Nærmiljøet som klasserom. Uteskole i teori og praksis, Oslo, S. 9.

The Norwegian uteskole. From pluralism to an unique understanding?

Uteskole as an ACADEMIC FIELD ...

„For mye aktivitet og for lite læring i norsk skole? [...] Hovedproblemet er at lærerne ikke riktig vet hvordan de skal forholde seg til den rådene ideén om den autonome og aktive elev med *ansvar for egen læring*. Det hevdes at lærerne har utviklet en tilbaketrukket og lite intervenserende atferd overfor elevene hvor de har abdisert som ledere og overlatt for mye av ansvaret for læringen til elevene. [...] Hvis det er slik må praksis dreies i en mer innholds- og fagorientert retning, [...]. (Jordet 2009)

Jordet, A. (2009). Uteskole og tilpasset opplæring.
<http://www.naturesekken.no/artikkel/vis.html?tid=1113228> (12.04.2009).

The Norwegian uteskole. From pluralism to an unique understanding?

Uteskole as an ACADEMIC FIELD ...

Revised definition (Jordet 2009)

„I lys av senere års forskning [...] er tiden moden for en revisjon. [...] Uteskole er en måte å arbeide med skolens innhold på hvor deler av skolehverdagen flyttes ut nærmiljøet. Uteskole innebærer dermed regelmessig og målrettet aktivitet utenfor klasserommet.”

Jordet, A. (2009). Uteskole og tilpasset opplæring.
<http://www.naturesekken.no/artikkel/vis.html?tid=1113228> (12.04.2009)

The Norwegian uteskole. From pluralism to an unique understanding?

Uteskole as an academic field ...

Revised definition (Jordet 2009)

- Focus on the subjects
- Goal-oriented
- Removal of the „spontan utfoldelse“
- „ [...] mer målrettet og strukturert elevaktivitet [...]”

The Norwegian uteskole. From pluralism to an unique understanding?

The disadvantages and danger of an definition:

- Exclusion of some teachers´ original ideas
- Lack of researching the grassroots movement
- Lack of discussing the pedagogical intentions

The aim of my master's thesis

BACK TO THE ROOTS ...

How does the teachers' biographical development affect their practical work in school?

- Relationship to nature during their life time
- Personal thoughts about the uteskole
 - Common intentions
 - Pedagogical intentions
 - Contents
- Relation between uteskole and friluftsliv

Research method

- Qualitative interview
- English and Norwegian
- Lutvann skole in Oslo
- 3 or 4 female teachers

First impressions

“But the way we started to think about it, I would say it was äh like you want to say äh dannelses perspective. Absolutely! Even so we called, we were discussing, is this a special pedagogisk syn or is it a method?!” (15.04.2009)

First impressions

“Because that was what we thought when we started, that the pupils really should have much influence of what we were teaching äh and of course a bit how. But especially what. But as long as we have a læreplan, it limited you.”

“But of course, no ... it’s a really a pressure of getting results on reading, ähm ähm witting, maths äh ja. Anything on regional and national level. And then of course you could be forced into a corner, where you actually don’t want to be. Because you want to take more responsibility for äh the whole äh development of the pupil. But somebody force you to to.. to have more focus and time on special things. And of course there is also a äh a little bit, what do you say, äh äh I would call it the crisis. But it’s äh a little bit äh pressure on the outdoor school.” (15.04.2009)

Research method

“Ja, äh you were asking about my personality, my background. And of course, that’s that’s me, ja. And that’s something different from others. So all the time I will take myself into the teaching. And so being äh, I would say unique äh interested in biology or outdoor life will give the optimal influence at the outdoor school, from my point of view.” (15.04.2009)

Discussion

1. Do you think, uteskole is a subject- and goal-oriented working method or something more?
2. Do you think that the teachers’ individual experience of being in nature during there life-time does affect there way of teaching outdoors?
3. Could it be possible, that the cultural background of Norwegians (friluftsliv) was one reason for the spread of this phenomenon?

OUTLiNES og Leonardo

Af seminarielektor Karen Barfod, University College VIA

Oplæg til "Forsknings- og udviklingsseminar, KU/Life 21. april 2009

Internationale udviklingsarbejder i "Udeskole i læreruddannelsen"

"Udeskole" er ikke en integreret del af uddannelsen til lærer i Europa. Læreuddannelserne er forskelligt struktureret og forankret, men kvalificerer i bund og grund de studerende til det samme – nemlig at varetage undervisningen af børn i viden og færdigheder, der har betydning i det samfund, børnene vokser op i.

I OUTLiNES udviklede vi to typer af kurser for lærerstuderende, og testede dem: Et basisugekursus, "Foundation Course", der omfatter "Hvad er udeskole", udeskolens læringspotentialer og generelle metoder, f.eks. gruppearbejde, praktiske aktiviteter, walk-and-talk, brug af ressourcepersoner og besøg på skoler. Herefter kunne de studerende vælge et fagrelateret kursus, også på en uge. Disse fagkurser blev udviklet i de enkelte lande, således at Norge lavede matematik, Sverige sprog osv.

Dette projekt er ved at være færdigt, og afsluttes med en "Final Conference" den 15. juni på hotel Atletion i Århus – se program og tilmelding på www.outdooreducation.dk

Der er flere ting, der er vigtige at holde fast i efter dette projekt:

Dels det gode netværk, og de samarbejdsrelationer vi har fået etableret, og dels den viden og de fælles materialer, vi har fået lavet. – og så har vi fået mange erfaringer med at arbejde med EU-projekter, erfaringer, der ville være spildte, hvis ikke vi arbejder videre.

Derfor har vi pr 1.4.09 søgt om et ”videreførselsprojekt”, hvor vi vil videreføre nogle af erfaringerne ind i en ny sektor, med nogle af de samme partnere og en ny (Universitetet i Marburg).

Her vil vi udarbejde kurser for dem, der arbejder med børnene i Udeskolen sammen, dvs lærere og pædagoger sammen med museumsvejledere, friluftvejledere, naturvejledere og andre.

Det, der er anderledes i mit arbejde i forhold til mange af jeres er, at vi ikke har forskningspotentialer – og akkreditering. Det er derfor meget ”aktionsforskning” eller i højere grad udvikling, jeg laver. Mit arbejde står på jeres undersøgelser, men er ikke på samme måde vidensgenererende – vi anvender akademisk viden, men genererer den ikke selv. Derfor er metoder og evalueringer også mere kvalitative og med fokus på resultaterne i praksis, og ikke så meget på den signifikante bevisførelse.

Det ville være dejligt for os på læreruddannelserne, hvis vi kunne bevare og måske udvikle vores samarbejde med forskningsinstitutionerne.

Kort tekst om leonardoprojektet:

Outdoor learning (curricular learning activities situated in various settings outside the traditional classroom) is an innovative contribution to the development of learning activities directed at pupils in contemporary elementary schools. Despite its didactic potential, the approach is still only sporadically applied in European educational systems because of a lack of competencies in outdoor learning among teachers and educators.

The project has as its main objective to systematically develop the competencies of teachers and educators, who work with outdoor learning directed at elementary school pupils. In order to do so the project will adapt and transfer training components developed for basic teacher training through an existing Comenius project - OUTLiNES. IN & OUT addresses a dual target group:

1. Teachers in elementary schools, who need didactic skills and methods of outdoor learning
2. Guides, instructors, teachers, and communication staff working at museums, cultural institutions, science centres, nature parks and a myriad of formal and semi-formal organisations. These ”informal learning settings” offer a wide range of activities for elementary school pupils, who learn an equally wide range of subjects through games, experiments, and other interactive learning

activities. These educators have great communicative skills, but often need formal training in didactics of outdoor learning

All university partners in the consortium are leading regional providers of further training of teachers, and the main part of the experts involved are highly experienced in the field of outdoor learning. All partners complement each other in terms of competencies and knowledge, both within the field of outdoor learning and in other areas of expertise. The consortium as a whole is also highly experienced in transnational project co-operation.

The project is expected to lead to

- One intensive foundation course in general outdoor learning didactics and methodology.
- One interdisciplinary course module
- Course manuals, a project web site, printed brochures about the project, and printed brochures about the course package
- A more formalised network among the partners of the project consortium

It is expected that the project will have an impact on the VET sectors of the project partner countries in several ways:

- Teachers begin using outdoor learning activities in their daily work and informal educators become stronger in basic didactics
- The course leads to networking and interdisciplinary exchange among the two target groups. This is expected to lead to a synergy effect, where the professional skills of both sectors are raised
- The introduction of innovative and interesting didactics and methods will lead to more qualified and motivated teachers and educators, in the long run attracting more people to the sectors of formal and informal learning and teaching

IN & OUT consists of a further training course for teachers and educators in informal learning settings. Outdoor learning involves mastering various forms of learning with both a practical and a theoretical focus. In many respects it represents new and highly innovative ways of learning that improve the learning outcomes and personal development of pupils. Furthermore the structure with a dual target group aims at creating a synergy effect between the knowledge and skills of both target groups, developing the didactic level of teachers and educators in both sectors. Accordingly, IN & OUT addresses LEO-SpObj-b ("To support improvements in quality and innovation in vocational education and training systems, institutions and practices"), as its long term impact is expected to be an improvement of quality and innovation in vocational education and training systems, institutions

and practices. In relation to this the further training course developed in IN & OUT aims directly at securing the development and transfer of innovative practices in the field of vocational education and training. Furthermore, it transfers highly innovative knowledge of outdoor learning generated during the OUTLiNES project to a less experienced partner in Germany, thus fulfilling LEO-OpObj-3.

The partner institutions (Except the Municipality of Lemvig) are all among the leading providers in further training of teachers in their regions. They have the resources and networks for establishing cooperation with local authorities, museums, and other actors with interest in further training in outdoor learning. This enables the project consortium to influence the sector of further training and in a long term perspective, institutions of further training of teachers as well as schools and other formal and informal learning settings. Thus, the project mainly addresses priority 2 of the European Priorities of Leonardo da Vinci: "Developing the quality and attractiveness of VET systems and practices".

Karen Barfod - Præsentation

Uddannelse og Kultur
Sokrates

WIA

Judith og Tore laver danskundervisning under træernes kroner

Leonardo da Vinci –
Transfer of Innovation
Lifelong Learning
Programme

Fra "Udeskole i læreruddannelsen" til
"Udeskole i lærerefteruddannelsen"

Sokrates

Struktur på dette oplæg

- Baggrund for projektet – "OUTLiNES"
- Partnere
- Projektbeskrivelsen IN and OUT
- Spørgsmål

Comenius "OutLines" Udeskolekurser for lærerstuderende

ksba@viauc.dk

The Project Coordinator is VIA University College, Denmark and Partners are:

- Hedmark University College, Norway
- Linköping University, Sweden
- Charles University, the Czech Republic
- Riga Teacher Training and Educational Management Academy, Latvia
- Tallinn University, Estonia
- Estonian Society of School Forests, Estonia

ksba@viauc.dk

Sok Så projektet er møder....

Mikk Sarv, EE, Eva Katting, SE, Sanita, LV

Sok Og arbejde med de studerende

ksba@viauc.dk

Uddannelse og Kultur
Sokrates

VIA

Indhold:

- Læringsteori
- Praksis ud fra metodologi, feks "walk and talk", arbejde med sanserne, praktisk arbejde, den urbane udeskole-kulturinstitutioner, overnatning i naturen,
- Skolebesøg
- Refleksion ud fra fælles skema

ksba@viauc.dk

Udeskolekursus 2008

Engelsk

Fysik

Dansk

Kristendom

Geografi

Idræt og biologi

 Uddannelse og Kultur
Partnere:

- VIA UC, DK
- Lemvig Kommune (lærere, vejledere, skoler)
- Hedmark University College, NO
- Marburg Universitet, DE
- Linköbing Universitet, SE

ksba@viauc.dk

Hvad skal vi?

- Udvikle og afholde udeskolekurser for
 - Lærere
 - Vejledere, naturvejledere, museumsvejledere og andre, der arbejder med formidling for børn uden for skolens mure

ksba@viauc.dk

Hvert land afholder et testrun af kurserne

Foundation Course
– 3 dage

Teori og praksis
Lokale undervisere,
undtagen i Tyskland

Mathematics
1 dag
Undervisere fra NO

Art and Crafts
1 dag
Undervisere fra DK

Science
1 dag
Undervisere fra DK

Language
1 dag
Undervisere fra SE

ksba@viauc.dk

Spørgsmål ?

ksba@viauc.dk

Udeskole i Danmark – realiteter, muligheder og udfordringer

Paper til Forskning- og udviklingsseminar om udeskole, april 2009.

Peter Bentsen, Skov & Landskab, Københavns Universitet

1. Baggrund

Som et bidrag til den eksisterende forskning i friluftsliv, landskabsforvaltning og udendørspædagogik, ønsker Skov & Landskab, Københavns Universitet, at etablere et forskningsprojekt med fokus på fænomenet udeskole og brug af natur og grønne områder i en undervisningsmæssig sammenhæng. Forskning i udeskole- og naturklasseundervisning og alternative læringsmiljøer er sparsom, både i Danmark og internationalt.

Igennem et par hundrede år er skolen blevet det centrale sted for børn og unges organiserede og formaliserede læring. Institutionaliseringen af barndommen er øget næsten eksponentielt siden 1970'erne – både i tid, rum og omfang (Sigsgaard 2005, 2001). Efterhånden kunne det se ud som om, at klasseværelset har fået eneret på at være stedet, hvor børn og unge kan – og skal – lære. De seneste 10 år er fænomenerne udeskole og naturklasse imidlertid kommet på dagsorden i Danmark og spiller en stadig stigende rolle i den danske folkeskolehverdag. Skoven i Skolen (www.skoven-i-skolen.dk) har registreret omkring 60 skoler på landsplan, der på forskellige måder og steder har valgt at tilbyde ude- og naturklasseundervisning. Udeskole-begrebet stammer fra Norge, og betegner en skoleform, hvor lærere og elever regelmæssigt flytter undervisningen ud i naturen og de nære omgivelser (Jordet, 1998). Begrebet naturklasse er af dansk oprindelse, og er en variant af udeskole, der hovedsagelig foregår i natur og grønne områder. Udeskole og naturklasse kan overordnet ses som en udvidelse og ændring af skolens pædagogiske rum.

Det første større danske forskningsprojekt om udeskole- og naturklassespædagogik, Rødkilde-projektet, strakte sig over en periode på 3 år. Gennem undervisning en dag om ugen i skoven kunne det dokumenteres, at eleverne i en udeklasse var mere end dobbelt så fysisk aktive sammenlignet med en traditionel undervisningsdag på skolen (Mygind, 2005). I udeundervisningen kunne endvidere dokumenteres øget motivation, tilfredshed og skoleglæde samt sociale perspektiver i form af nye og flere legerelationer. Dette er interessante resultater, der i øvrigt falder i tråd med empiriske erfaringer knyttet til natur- og friluftsliv.

Udeskole- og naturklassefænomenet kan karakteriseres som en række pædagogiske udviklingsprojekter igangsat og omsat til praksis på decentralt plan – ofte af den individuelle lærer. Udeskole- og naturklasseprojekterne er således startet på græsrodsniveau og har spredt sig via bottom-up-processer i grundskolen. Vi ved meget lidt om disse ildsjæles motivationer, incitamenter og evt. mangel på samme til at bedrive udeskole. Et udviklingsarbejde ved N. Zahles Seminarium viser, at tid og økonomi samt manglende indsigt og viden kan være barrierer i forhold til at bedrive udeundervisning (Bruun & Regnarsson, 2004).

Planlæggere og forvaltere har i lighed med skolelærere også fået øje på natur og grønne områders potentiale som undervisnings- og læringsmiljø. Denne øgede fokus og øgede bevidsthed om naturen og grønne områders betydning har bl.a. resulteret i Odense Deklarationen,

hvori forvaltere, friluftorganisationer og forskere fra Norden har opstillet en række erklæringer om grønne områder i byerne. Herunder bl.a. at ”skoler bør opmuntres til, og støttes i at skabe mulighed for udeundervisning” samt ”institutioner for såvel børn som ældre bør inddrage byens grønne områder, herunder fokusere på friluftsliv og naturaktiviteter i deres hverdag, hvilket også omfatter oplevelser både i nærmiljøet, i skove og i større naturområder” (Odense Deklarationen, 2005, side 1).

På baggrund af ovenstående rejser der sig en række spørgsmål og problemstillinger. Hvor stort er udeskole- og naturklassefænomenet i Danmark? På hvilken baggrund inddrager lærere natur og grønne områder i pædagogisk arbejde? Hvilke muligheder og barrierer oplever lærere i forbindelse med udeskoleundervisningen? Der mangler kort sagt forskningsbaseret viden om udeskole- og naturklassekonceptets udbredelse, form og indhold. I forlængelse heraf ved vi meget lidt om brug af, præferencer for og forvaltningen af natur og grønne områder i forbindelse med undervisning i folkeskolen. Der savnes viden om denne brugergruppes krav og ønsker til natur og grønne områder og et bedre grundlag for beslutninger vedrørende natur og grønne områders funktion som rum for formel undervisning og læring. Der er derfor ingen tvivl om, at der også er behov for ny forskning på dette felt. Det er væsentligt at tage fat i disse perspektiver og udforske de pædagogiske sider af planlægning og forvaltning af natur og grønne områder. Friluftsliv- og naturforvaltning kan i et pædagogisk lys opfattes som samfundet og forvalterens iscenesættelse af naturoplevelser, læring, livskvalitet mm.

Nærværende ph.d.-projekt tager udgangspunkt i overstående baggrund, eksisterende viden og problematisering – og adresserer navnlig to felter: Udeskole- og naturklasseundervisning samt brug af natur, grønne områder og uderum i relation hertil.

2. Formål

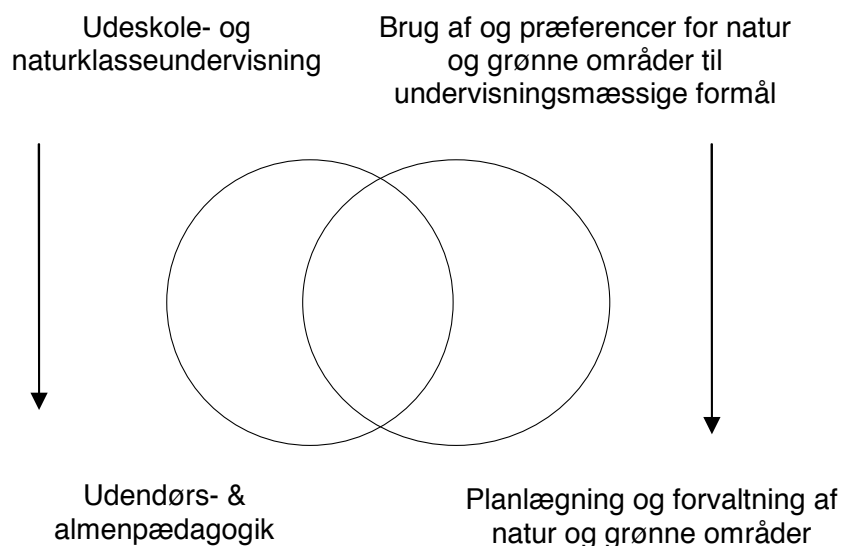
Det overordnede mål med projektet er at udvikle og præsentere ny viden om udeskole- og naturklassefænomenet i Danmark samt brug af natur og grønne områder i en undervisningsmæssig sammenhæng. Projektets primære formål er

1. at beskrive og forstå den pædagogiske praksis i relation til udeskole- og naturklasseundervisning i Danmark.
2. at beskrive og forstå brug af og præferencer for uderum i relation til udeskole- og naturklasseundervisning i Danmark.

Begge formål undersøges ud fra både deskriptive (hvem, hvor, hvad, hvor mange, hvor meget) og forstående (hvorfor og hvordan) tilgange – dele af undersøgelserne vil også indeholde elementer af explorative tilgange (fx åbne spørgsmål i spørgeskemaundersøgelserne og interviewundersøgelserne).

3. Teoretisk fundering

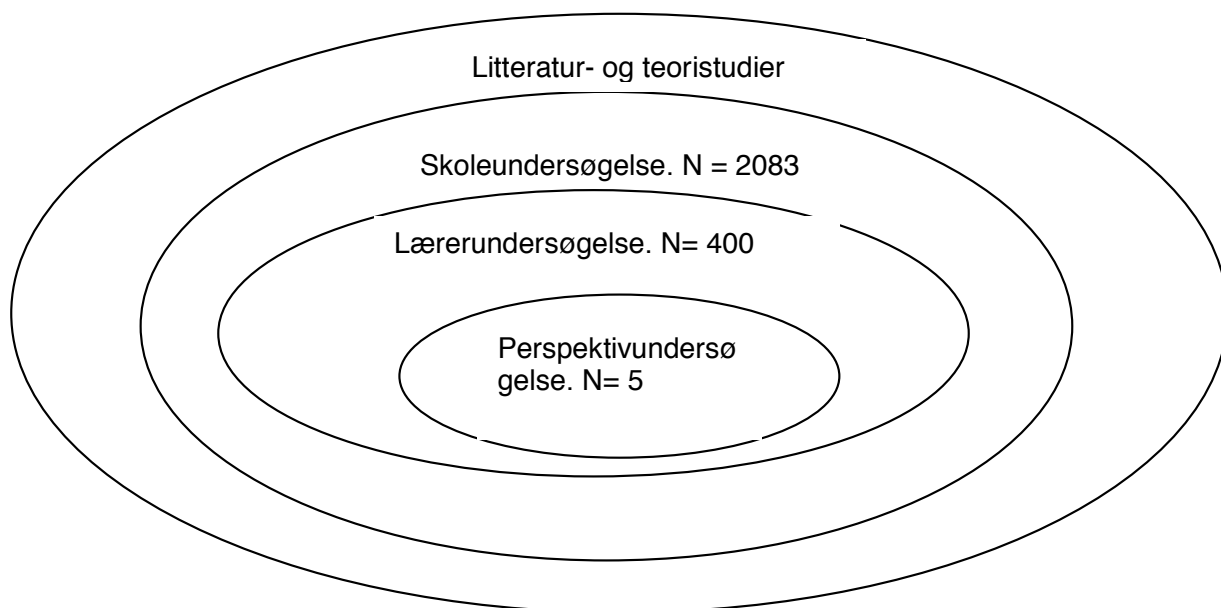
Projektet skriver sig ind i en tradition og et uddannelses- og forskningsområde, der fokuserer på brugen og værdierne af natur og grønne områder, herunder uderummets betydning for læring, sundhed og trivsel (med en reflektiv kritisk tilgang). Projektets teoretiske grundlag funderer sig især på to teoriområder og tilhørende begrebssystemer: Udendørs- & almenpædagogik og planlægning & forvaltning af natur og grønne områder samt samspillet mellem disse.

4. Metode

Undersøgelserne gennemføres ved en kombination af forskellige metoder. Da projektet både sigter på at beskrive og forstå – at skabe overblik og indsigt i udeskolefænomet, brugen, udformningen og forvaltningen af uderummet, mener jeg, at det er mest hensigtsmæssigt at lade kvantitative og kvalitative metoder supplere hinanden.

Figuren viser sammenhængen ml. undersøgelserne. Kontekst: Udeundervisning i skolen:

4.1 Faser og delundersøgelser

Vi har valgt et forskningsdesign, der består af en række faser og teoretiske og empiriske delundersøgelser:

- A. Litteratur- og teoristudier. En indledende undersøgelse med henblik på at indsamle, gennemgå og bearbejde teorier, litteratur og undersøgelser i forhold til projektets formål og forskningsspørgsmål for derigennem at kunne udarbejde og præcisere hypoteser, forskningsspørgsmål og dataindsamlingsmetoder samt beskrive projektets teoretiske fundering. 1. fase. Kvalitativ tilgang.
- B. Skoleundersøgelse. En afdækning og undersøgelse af feltet og populationen af udeskole- og naturklasser. En undersøgelse af hvilke skoler/lærere, der benytter sig af udeskole- og naturklassekonceptet. Denne database skal danne grundlag for de videre undersøgelser samt være et redskab for fremtidige og evt. opfølgende undersøgelser. 2. fase. Kvantitativ tilgang.
- C. Lærerundersøgelse. Spørgeskemaundersøgelse med lærere i udeskole- og naturklasser om pædagogiske, didaktiske, organisatoriske og forvaltningsmæssige forhold, muligheder og barrierer i forhold til udeundervisning samt ønsker og krav til uderummene. 3. fase. Kvantitativ tilgang.
- D. Perspektivundersøgelse. Opfølgende case studier blandt lærere, der praktiserer udeskole- og naturklasseundervisning. Formålet med disse cases er at komme ind i detaljerne, for herved at opnå yderligere forståelse for udeskolefænomenet og brugen af grønne områder i grundskolen. 4. fase. Kvalitativ tilgang.

5. Resultater og relevans

Projektet afrapporteres i form af 4 peer-reviewed artikler med henblik på publicering i internationale tidsskrifter, samt deltagelse og præsentation på relevante internationale, nationale og interne konferencer/seminarer.

Projektet kan uddybe den viden, der allerede findes om udeundervisning og brugen af grønne områder i en undervisningsmæssig sammenhæng. Hensigten er at forbedre og kvalificere undervisning, planlægning og forvaltning i relation til udeskole- og naturklasseaktiviteter.

Undersøgelsen forventes således at afdække vigtig viden for især lærere, uddannelsesplanlæggere, grønne forvaltere samt ikke mindst politikere og forskere.

Projektet bidrager til brobygning mellem forskningen og den eksisterende praksis. Dels forvaltningens praksis: at vejlede, udvikle og kvalificere forvaltning og planlægning af natur og grønne områder i forbindelse med børn og unges lærings- og undervisningsmiljøer. Dels grundskolens praksis: at vejlede, udvikle og kvalificere den (ude)undervisning, der finder sted af børn og unge. Med sit tværfaglige og afdækkende potentiale bidrager projektet til løbende dialog mellem forskere, uddannelsesinstitutioner, lærere og forvaltere.

5.1 Projektets artikler (forslag)

1. Bentsen, P., Mygind, E. & Randrup, T. B. (2009): Towards an understanding of udeskole: education outside the classroom in a Danish context. *Education 3-13*, 37 (1), p. 29-44.
2. Bentsen, P., Jensen, F. S., Mygind, E. & Randrup, T. B. (2009). The extent and dissemination of out-of-school teaching: results from a national survey of Danish schools. *Urban Forestry & Urban Greening* [in review].
3. Bentsen, P., Schipperijn, J. & Jensen, F. S. (2009). Teaching outside the classroom: What teachers want from forests, woodlands and green spaces. *Landscape and Urban Planning* [in prep.]
4. Bentsen, P., Jensen, F.S. & Mygind, E. (2009). The nature and scope of udeskole in Danish schools. [in prep.]

5.2. Afhandlingens struktur (forslag)

TITEL

ENGLISH ABSTRACT

DANSK RESUMÈ

VIDENSKABELIGE ARTIKLER (ORIGINAL PAPERS)

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD

1. INTRODUKTION

- 1.1 Afhandlingens overordnede formål
- 1.2 Afhandlingens problemformulering
- 1.3 Afhandlingens genstandsfelt – udeskole og den relaterede brug af natur og grønne områder
- 1.4 Afhandlingens relevans
- 1.5 Afhandlingens teoretiske og metodologiske ramme
- 1.6 Forskningsmæssigt og teoretisk afsæt (forforståelse) – positionering og projektafgrænsning
- 1.7 Afhandlingens empiriske grundlag
- 1.8 Afhandlingens struktur og opbygning

2. BAGGRUND (evt. & TEORI)

- 2.1 Grønne områder, brugere og planlæggere/forvaltere
- 2.2 Det pædagogiske friluftsliv
- 2.3 Udeskole
- 2.4 Brugere, brugergrupper og deres perspektiver
- 2.5 Samfundsmæssig interesse i udeskole
- 2.6 Planlægning og forvaltning for udeskole

3. METODE

3.1 Forskningsprojektets tre hjørner

3.2 Forskningsdesign

4. RESULTATER

4.1 Paper I

4.2 Paper II

4.3. Paper III

4.4. Paper IV

5. DISKUSSION

5.1 Forholdet mellem pædagogik og (ude)rum

5.2 Elev-/børneperspektivet

5.3 Metodologiske overvejelser og begrænsninger

5.4 Fremtidig forskning

6. KONKLUSION

6.1 Perspektivering

TAKSIGELSER

REFERENCER

BILAG

6. Referencer

Referencer er af pladshensyn udeladt i dette paper, men kan rekvireres hos Peter Bentsen.

Hvordan skal man planlægge og forvalte for udeskole?

Peter Bentsen

Forskning- og udviklingsseminar: Udeskole i Danmark
21. april 2009, Skov & Landskab, Københavns Universitet

Agenda

- Baggrund & Ph.d.-projekt
- Faser & Delundersøgelser
- Artikler & Afhandling
- Spørgsmål & Diskussion

Odense Deklarationen 2005, s. 1

"skoler bør opmuntres til, og støttes i at skabe mulighed for udeundervisning."

"institutioner for såvel børn som ældre bør inddrage byens grønne områder, herunder fokusere på friluftsliv og naturaktiviteter i deres hverdag, hvilket også omfatter oplevelser både i nærmiljøet, i skove og i større naturområder."

Place-based education

"It is a historical illusion to believe that learning has to take place at a certain location and at a certain occasion (the classroom situation)."

(Dahlgren & Szczepanski 1998, p. 40)

Formål

- at beskrive og forstå den pædagogiske praksis i relation til udeskole- og naturklasseundervisning Danmark.
- at beskrive og forstå brugen af og præferencerne for uderum i relation til udeskole- og naturklasseundervisning i Danmark.

En fokusering på disse formål og problemstillinger vil kunne generere viden om udeskole- og naturklasseaktiviteter i Danmark, der konkret kan anvendes i relation til planlægning og forvaltning for/af det pædagogiske friluftsliv.

Handleanvisninger for...

- Forskere
- Grønne forvaltere
- Skolelærere

samt

- Uddannelsesplanlæggere
- Skoleelever
- Politikere
- Forældre
- Etc.

Ph.d.-projektet

Baggrund og status over foreliggende viden

Formål/problemformulering/forskningsspørgsmål

Forskningsdesign

Litteratur
og teori
studier

Skole-
undersøgelse
(survey)
N = 2082

(GIS-
undersøgelse)

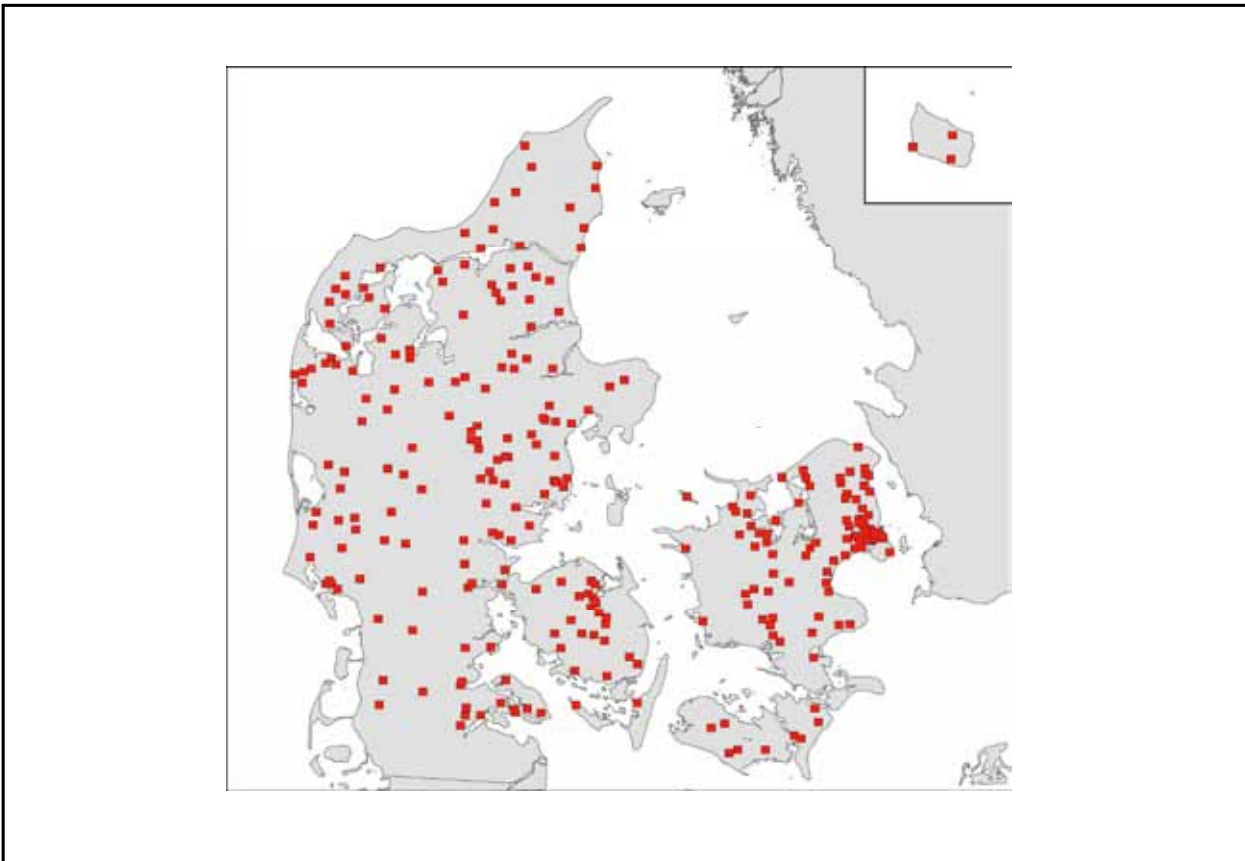
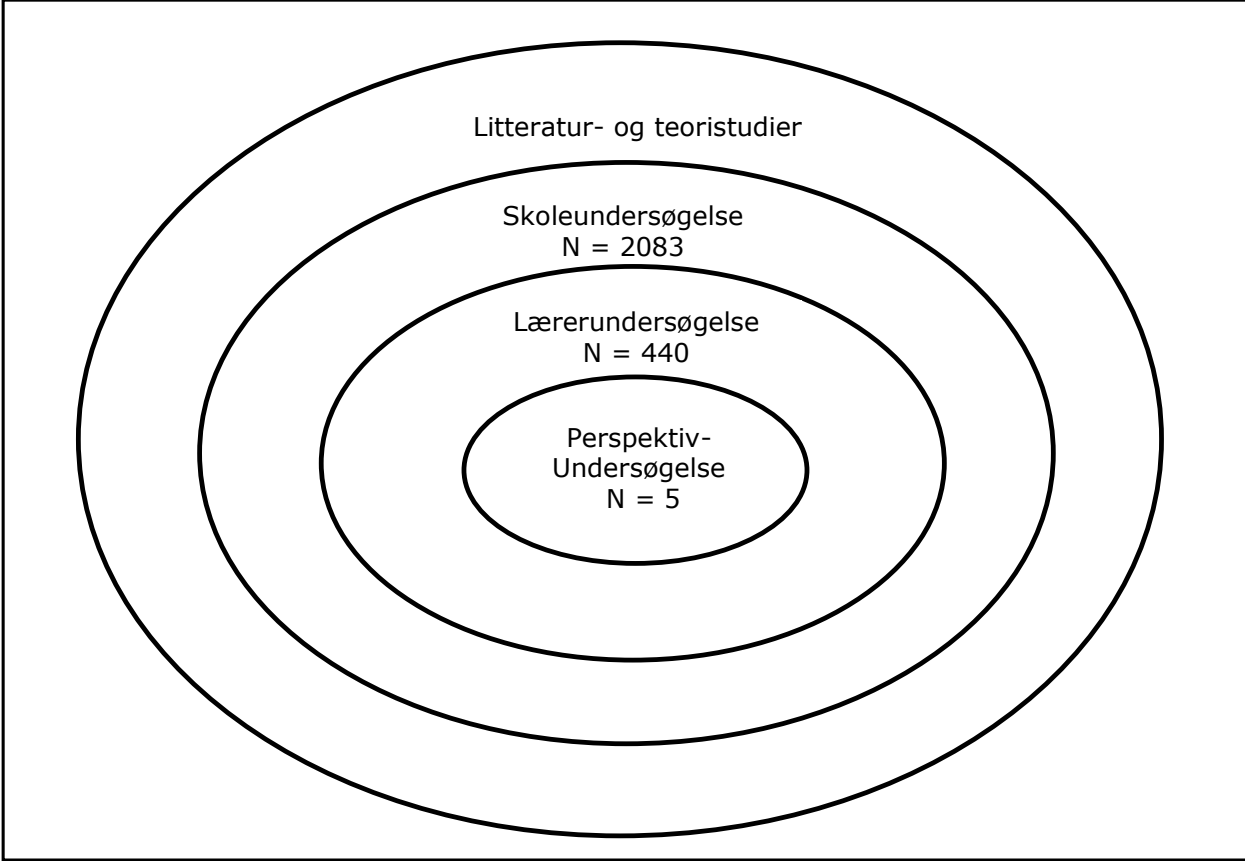
Lærerundersøgelse
(survey)
N = ca. 440

Perspektivundersøgelse
(casestudier)
N = ca. 5-10

Analyser

Resultater/konklusioner

Formidling: Artikler, konferencer og afhandling

Delundersøgelse 3: Lærerundersøgelse

Baggrund

En landsdækkende spørgeskemaundersøgelse med udeskole- og naturklasselærere.

Indhold

- Baggrund: Hvem er udeskolelærerne (og deres skoler)?
- Udeundervisningen. Pædagogiske og didaktiske praksisser og begrundelser.
- Uderummet. Brug og præferencer i forhold til natur og grønne områder.
- Barrierer, muligheder og fremmere/support.

Metode

Population: 290 skoler, 300 e-mails på lærere, 440 navne på lærere – evt. supplere med emails fra www.skoven-i-skolen.dk. Kvantitative metoder.

Det handler bl.a. om, at forstå og beskrive verden som den forstås af de professionelle ud fra en antagelse om at deres holdninger, meninger og udsagn er vigtige.

Resultater

En artikel om udeskole, pædagogik og didaktik (levels of curriculum):
The nature of udeskole in Denmark – results from a national survey.
Lærervinkel. Evt. på dansk til nordisk pædagogik tidsskrift.

En artikel om planlægning og forvaltning for udeskole:
Teachers' use and preference of nature and green spaces

Variabler/Spørgsmål

V10: hvordan organiserede du typisk udeskole i foregående skoleår?

V11: hvilke arealer/steder anvendte du til at praktisere udeskole i foregående skoleår?

V12: hvilke typer natur og grønne områder anvendte du i forbindelse med udeskole i foregående skoleår?

V13: anvendte oftest

V14: foretrække

V15: antal dage i foregående skoleår

V16: varighed

V17: transport

V18: tid på transport

V19: antal personer

V20: overnatning

V21: prøv at forestille dig det bedst mulige natur og grønne område til udeskoleaktiviteter

V22: generelle oplevelsesmuligheder

V23: konflikter

V24: hæmmende faktorer

V26: årstider

V28: mindre tryk

V35: egnet areal på skolens arealer

V36: afstand til naturområder

V37: nærmeste naturområde

V38: navn

V39: hvor godt er dette område

V40: hvem ejer?

V41: samarbejde med forvaltere/ejere af natur og grønne områder?

V42: samarbejde med eksterne personer og/eller institutioner

V43: køn

V44: alder

Evt. svar på åbne spørgsmål/kommentarer

Afhandlingens struktur (forslag)

1. INTRODUKTION

- 1.1 Afhandlingens overordnede formål
- 1.2 Afhandlingens problemformulering
- 1.3 Afhandlingens genstandsfelt – udeskole og den relaterede brug af natur og grønne områder
- 1.4 Afhandlingens relevans
- 1.5 Afhandlingens teoretiske og metodologiske ramme
- 1.6 Forskningsmæssigt og teoretisk afsæt (forforståelse) – positionering og projektafgrænsning
- 1.7 Afhandlingens empiriske grundlag
- 1.8 Afhandlingens struktur og opbygning

2. BAGGRUND (evt. & TEORI)

- 2.1 Grønne områder, brugere og planlæggere/forvaltere
- 2.2 Det pædagogiske friluftsliv
- 2.3 Udeskole
- 2.4 Brugere, brugergrupper og deres perspektiver
- 2.5 Samfundsmæssig interesse i udeskole
- 2.6 Planlægning og forvaltning for udeskole

3. METODE

- 3.1 Forskningsprojektets tre hjørner
- 3.2 Forskningsdesign

4. RESULTATER

- 4.1 Paper I
- 4.2 Paper II
- 4.3. Paper III
- 4.4. Paper IV

5. DISKUSSION

- 5.1 Forholdet mellem pædagogik og (ude)rum
- 5.2 Elev-/børneperspektivet
- 5.3 Metodologiske overvejelser og begrænsninger
- 5.4 Fremtidig forskning

6. KONKLUSION

- 6.1 Perspektivering

Projektets artikler (forslag)

Bentsen, P., Mygind, E. & Randrup, T. B. (2009): Towards an understanding of udeskole: education outside the classroom in a Danish context. *Education 3-13*, 37 (1), p. 29-44.

Bentsen, P., Jensen, F. S., Mygind, E. & Randrup, T. B. (2009). The extent and dissemination of out-of-school teaching: results from a national survey of Danish schools. *Urban Forestry & Urban Greening* [in review].

Bentsen, P., Schipperijn, J. & Jensen, F. S. (2009). Teaching outside the classroom: What teachers want from forests, woodlands and green spaces. *Landscape and Urban Planning* [in prep.]

Bentsen, P., Jensen, F.S. & Mygind, E. (2009). The nature and scope of udeskole in Danish schools. [in prep.]

Støttestrukturer for udeskole

Fysiske støttestrukturer

Virtuelle støttestrukturer

Politiske støttestrukturer

Økonomiske støttestrukturer

Teoretiske støttestrukturer

Pædagogiske/didaktiske støttestrukturer

Spørgsmål & Kommentarer?

pbe@life.ku.dk

Planlæggere og forvalteres rolle

- Planlæggere og forvaltere af grønne områder har i lighed med lærere og skoler også fået øje på natur og grønne områders potentiale som undervisnings- og læringsmiljø:
- Spatial turn indenfor pædagogik – educational settings.
- Pædagogik: *"Hvad er det gode liv?"* og *"når nogen vil noget med nogen."*
- Fokus på brugerne. Børn/unge er kommende brugere.
- Off-hours. Evt. færre konflikter.
- Legitimering af den grønne ressource.
- From a landscape of production to recreation to education.

FOREST & LANDSCAPE

- I forlængelse heraf ved vi meget lidt om brug af, præferencer for og forvaltningen af natur og grønne områder i forbindelse med undervisning i folkeskolen. Der savnes viden om denne brugergruppes krav og ønsker til natur og grønne områder og et bedre grundlag for beslutninger vedrørende natur og grønne områders funktion som rum for formel undervisning og læring. Der er derfor ingen tvivl om, at der også er behov for ny forskning på dette felt. Det er væsentligt at tage fat i disse perspektiver og udforske de pædagogiske sider af planlægning og forvaltning af natur og grønne områder. Friluftsliv- og naturforvaltning kan i et pædagogisk lys opfattes som samfundet og forvalterens iscenesættelse af naturoplevelser, læring, livskvalitet mm.

FoU PROJEKT

Udeskole - Læringsmiljø nærmiljø

- et tværvideenskabeligt Forsknings- og Udviklingsprojekt om uderummet og udeundervisning

Dette FoU projekt er et samarbejde mellem Skov & Landskab, LIFE,/KU, Læreruddannelsen Zahle - Professionshøjskolen UCC og Institut for Idræt, KU.

Baggrund

Udgangspunktet for dette FoU projekt er at betragte byens grønne områder som en ressource med et latent potentiale. Spørgsmålet er, hvordan de grønne områder kan anvendes ved og omkring skoler, således disse med fordel kan supplere og optimere skolers undervisning?

Formål

Formålene for dette FoU projekt er:

- At dokumentere, anvise og fremme nye potentialer for anvendelse af byens grønne områder
- At udvide det pædagogiske læringsmiljø og øge dets muligheder gennem udeundervisning i de grønne områder
- At anvise veje til læreres undervisning af elever på mellemtrinnet i forhold til de grønne områder
- At beskrive og forstå betydningen af uderummets fysiske struktur og dets oplevelsesmæssige kvaliteter, som ramme for lærernes muligheder for at planlægge, gennemføre og evaluere undervisningen i de fag der indgår i projektet
- At beskrive og forstå, hvordan lærere og elever oplever og vurderer udeundervisning i forhold til undervisning i klassen

FoU PROJEKT

Projektets primære interessenter og målgruppe forventes at være: lærere, pædagoger, forvaltere af udendørsarealer, landskabsarkitekter, planlæggere og forskere med interesse for læring og planlægning / forvaltning af grønne områder ved skoler.

I relation til forsknings- og udviklingsprojektets nævnte formål ønsker vi at forfølge følgende spørgsmål og problemstillinger:

- Hvorledes kan de grønne områder ved skoler anvendes i en pædagogisk undervisningspraksis?
 - Hvilke konkrete betydninger har de grønne områders form og indhold for elevers og læreres trivsel, læringsmiljø og undervisningen?
 - Hvilke undervisningsmæssige fordele og ulemper rummer brugen af grønne områder ved skoler for elever og lærere?
- Hvilke faktorer er afgørende for om udeundervisning kan praktiseres, og hvordan kan disse optimeres i relation til grønne områder ved skoler?

Kontekst

Udeundervisning former sig forskelligt alt fra koloniophold, ekskursioner til brug af skolegårde. Den typiske arena for udeundervisning i Danmark er skov eller naturlignende områder. Københavns Kommune tilbyder fx et hierarki af faciliteter til udeundervisning som findes både i byen og uden for byen, i nærliggende by-skov eller naturlignende områder. Tiltaget formidler kommunens gennem websiten groen-skole.kk.dk.

Der findes 3 kategorier:

- Naturskole - gode indendørs faciliteter og omgivet af rig natur. Typisk egnet til 3. til 10. klasse
- Økobaser - bemandet men med forholdsvis lidt eller ingen indendørs faciliteter og som ligger i skov omkring byen. Egnede til 0. til 10. klasse
- Mini-naturskoler - ubemandet og ligger i byens parker. Egnede til 0. til 2. klasse

De faciliteter er dog ved til at fremme primært natur teknik, men med voksende forsøg på at inddrage flere fag. Lokaliseringer kræver transport og for det meste kræver det heldags arrangementer selv for mini-natur-skoler. idet få skoler ligger i gå afstand af disse.

Vi fokuserer på skolerne nærmiljø og derved muligheden for korte undervisningsforløb af en eller to timers varighed. Da kommunerne forvalter byens grønne områder og gader, er der en oplagt mulighed for at agere i et sammenspil.

FoU PROJEKT

Projekt Opbygning

2 del projekter

Del I. Skov og Landskab - observationsstudie og landskabsstudie

Lærere med erfaring fra udeskole og udeundervisning

Observation af udeundervisning forløb med 2 klasse en gang om måned fra jan. 2008 - maj 2008. Forskerne anvendte flue på væg metodik og undgik direkte kontakt med elever eller lærerne under undervisningsforløbene.

Behavioural mapping via foto registrering blev basis for en rummelig analyse der belyser bevægelses- og brugsmønstre i de pågældende landskaber. Interviews blev brugt til at forklare de enkelte situationer samt generelle træk i undervisningsforløb.

Rumlige oplevelsesværdier blev kortlagt som basis for analysen af Behavioural mapping.

Som afprøvning af observationer og konklusioner blev der holdt fokusgruppeinterview med en bredere kreds af erfarende lærer i udeundervisning.

Del II. N. Zahles Seminarium - observation og interventionsstudie

Undersøgelsen udspringer i lærere og elever uden erfaring med at planlægge og afvikle udeskole og udeundervisning. Lærerne modtog i forløbet teoretisk og praktisk supervision. Ligesom elevernes oplevelser og holdninger til undervisning i et sådant læringsmiljø indfanges. Interaktion med 3 klasser forløb over 14 uger i efterår 2007, og indebar forskernes direkte input til undervisning med hjælp til og samtale med lærerne. Undervisningssituationer blev indfanget på video som om grundlag for efterfølgende refleksion og interviews. Eleverne og lærerne blev interviewet med henblik på at indfange deres oplevelser og holdninger til et sådant læringsmiljø.

Konklusioner

Konklusioner og afrapportering forgår sommer 2009 og en temadag holdes aug. 2009 som afslutning af projektet.

Foreløbige konklusioner er, at med relativ få og små indsatser kan vilkår og sandsynlighed for udeundervisning i skolernes nærmiljø forbedres. Udover ressourcespørgsmål har manglende kendskab til skolernes nærmiljø og potentialer for udeundervisning vist sig at være markant forhindringer.

At læreruddannelserne kunne have en både vigtig og vægtigt opgave her er indlysende. Ligesom efter- og videreuddannelse af lærere og lærerteams må betragtes som værende vigtig - evt. uddannelse af grønne forvaltere. Overordnet er der brug for en koordinering imellem forvaltninger, uddannelsessteder og skoler. Dette kunne fx. udmøntes i kortlægninger og formidling af skolernes nærmiljø som arena for udeundervisning. Enkelte fysiske ændringer til grønne områder og deres forbindelsesveje til og fra skoler kunne forbedre vilkår markant for de fleste skoler.

FoU PROJEKT

Anbefalinger til forbedringer/tiltag

- Samlingssteder placeret strategisk - kan være alt fra halvtag til samlinger af bænke.
- Fokus på forløb igennem landskab
- Sikre ruter og forbindelser - vejkryds etc.
- Formidlingsmaterielle inkl. forslag til udeundervisning i parker og nærmiljø tilknyttet de enkelte steder
- Bearbejdning af rumligheder for at skabe plads til gruppe såvel individuelle aktiviteter
- Øget variation og diversitet i relevante områder og længere relevante ruter
- Undervisningsforløb og kurser rettet til interesserede skoler og lærere
- Pædagogisk materiale/undervisningsmateriale - der tydeliggør koblinger mellem brug af uderummet og pædagogiske didaktiske muligheder

SKOV & LANDSKAB

Udeskole - Læringsmiljø nærmiljø

- et tværvideenskabeligt Forsknings- og Udviklingsprojekt om uderummet og udeundervisning
Dette FoU projekt er et samarbejde mellem Skov & Landskab, LIFE, /KU, Læreruddannelsen
Zahle - Professionshøjskolen UCC og Institut for Idræt, KU.

- **Baggrund**

Udgangspunktet for dette FoU projekt er at betragte byens grønne områder som en ressource med et latent potentiale.

Spørgsmålet er, hvordan de grønne områder kan anvendes ved og omkring skoler, således disse med fordel kan supplere og optimere skolers undervisning?

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Formål

- Formålene for dette FoU projekt er:
- At dokumentere, anvise og fremme nye potentialer for anvendelse af byens grønne områder
- At udvide det pædagogiske læringsmiljø og øge dets muligheder gennem udeundervisning i de grønne områder
- At anvise veje til læreres undervisning af elever på mellemtrinnet i forhold til de grønne områder
- At beskrive og forstå betydningen af uderummets fysiske struktur og dets oplevelsesmæssige kvaliteter, som ramme for lærernes muligheder for at planlægge, gennemføre og evaluere undervisningen i de fag der indgår i projektet
- At beskrive og forstå, hvordan lærere og elever oplever og vurderer udeundervisning i forhold til undervisning i klassen

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

- Projektets primære interessenter og målgruppe forventes at være: lærere, pædagoger, forvaltere af udendørsarealer, landskabsarkitekter, planlæggere og forskere med interesse for læring og planlægning / forvaltning af grønne områder ved skoler.
- I relation til forsknings- og udviklingsprojektets nævnte formål ønsker vi at forfølge følgende spørgsmål og problemstillinger:

Hvorledes kan de grønne områder ved skoler anvendes i en pædagogisk undervisningspraksis?

Hvilke konkrete betydninger har de grønne områders form og indhold for elever og læreres trivsel, læringsmiljø og undervisningen?

Hvilke undervisningsmæssige fordele og ulemper rummer brugen af grønne områder ved skoler for elever og lærere?

Hvilke faktorer er afgørende for om udeundervisning kan praktiseres, og hvordan kan disse optimeres i relation til grønne områder ved skoler?

Kontekst

Udeundervisning former sig forskelligt alt fra koloniophold, ekskursioner til brug af skolegårde. Den typiske arena for udeundervisning i Danmark er skov eller naturlignende områder.

Københavns Kommune tilbyder fx et hierarki af faciliteter til udeundervisning som findes både i byen og uden for byen, i nærliggende by-skov eller naturlignende områder. Tiltaget formidler kommunens gennem websiten groen-skole.kk.dk.

Der findes 3 kategorier:

- **Naturskole** – gode indendørs faciliteter og omgivet af rig natur. Typisk egnet til 3. til 10. klasse
- **Økobaser** - bemanded men med forholdsvis lidt eller ingen indendørs faciliteter og som ligger i skov omkring byen. Eget til 0. til 10. klasse
- **Mini-naturskoler** - ubemanded og ligger i byens parker. Eget til 0. til 2. klasse

De faciliteter er dog ved til at fremme primært natur teknik, men med voksende forsøg på at inddrage flere fag. Lokaliseringer kræver transport og for det meste kræver det heldags arrangementer selv for mini-natur-skoler. Idet få skoler ligger i gå afstand af disse.

Vi fokuserer på skolerne nærmiljø og derved muligheden for korte undervisningsforløb af en eller to timers varighed. Da kommunerne forvalter byens grønne områder og gader, er der en oplagt mulighed for at agere i et sammenspil.

Projekt Opbygning 2 del projekter

Del I. Skov og Landskab – observationsstudie og landskabsstudie

Lærere med erfaring fra udeskole og udeundervisning

Observation af udeundervisnings forløb med 2 klasse en gang om måned fra jan. 2008 – maj 2008. Forskerne anvendte flue på væg metodik og undgik direkte kontakt med elever eller lærerne under undervisningsforløbene.

Behavioural mapping via foto registrering blev basis for en rummelig analyse der belyser bevægelses- og brugsmønstre i de pågældende landskaber. Interviews blev brugt til at forklare de enkelte situationer samt generelle træk i undervisningsforløb.

Rumlige oplevelsesværdier blev kortlagt som basis for analysen af Behavioural mapping.

Deep interview - som afprøvning af observationer og konklusioner blev der holdt **fokusgruppeinterview** med en bredere kreds af erfarende lærer i udeundervisning.

Del II. N. Zahles – observation og interventionsstudie

Undersøgelsen udspringer i lærere og elever uden erfaring med at planlægge og afvikle udeskole og udeundervisning. Lærerne modtog i forløbet teoretisk og praktisk supervision. Ligesom elevernes oplevelser og holdninger til undervisning i et sådant læringsmiljø indfanges.

Interaktion med 3 klasser forløb over 14 uger i efterår 2007, og indebar forskernes direkte input til undervisning med hjælp til og samtale med lærerne.

Undervisningssituationer blev indfanget på video som om grundlag for efterfølgende refleksion og interviews. Eleverne og lærerne blev interviewet med henblik på at indfange deres oplevelser og holdninger til et sådant læringsmiljø.

Afrapportering –
fælles konklusioner
seminar på Natur og Sundheds Konference, Nov. 2009

Observationer og Behavioural Mapping

Med en 3. og en 4. klasse en gang om måned fra jan. 2008 – maj 2008. Forskerne anvendte flue på væg metodik og undgik direkte kontakt med elever eller lærerne under undervisningsforløbene.

Behavioural mapping via foto registrering blev basis for en rummelig analyse der belyser bevægelses- og brugsmønstre i de pågældende landskaber. Interviews blev brugt til at forklare de enkelte situationer samt generelle træk i undervisningsforløb.

fotografi

kortlægning

Rumlige oplevelsesværdier blev kortlagt som basis for analysen af Behavioural mapping.

Deep interview - som afprøvning af observationer og konklusioner blev der holdt **fokusgruppeinterview** med en bredere kreds af erfarende lærer i udeundervisning.

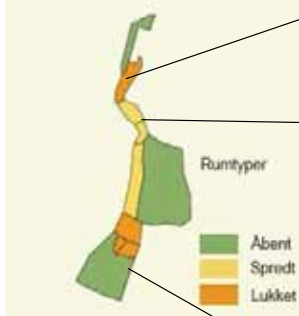

Nr.	Collage	Observation	Behovsindsigt	Reaktion
1		Arbejde	Observation af bevægelse af en person af både de nye planter	-Vedrørende produktions af planter og dyr -Rydning med for frem af planter og dyr
2		Fællesskab	Observation af adfærd, fx. adfærd omkring udfoldning af et træ af træet i træet.	-Vedrørende udfoldning af træet -Træet af træet -Træet af træet
3		Arbejde	Observation af bevægelse og adfærd, der involverer mange forskellige aktiviteter	-Tilbage til arbejdet -Arbejde for planter og dyr -Tilbage til arbejdet -Tilbage til arbejdet
4		Fællesskab	Observation af en fælles aktivitet, hvor man møder andre mennesker og ser dem bruge rummet i træet	-Fællesskab -Udfoldning af træet -Udfoldning af træet -Udfoldning af træet
5		Arbejde	Observation af arbejdsaktivitet i træet, hvor man ser dem bruge rummet i træet	-Arbejde i træet -Arbejde i træet -Arbejde i træet -Arbejde i træet
6		Arbejde	Observation af arbejdsaktivitet i træet, hvor man ser dem bruge rummet i træet	-Arbejde i træet -Arbejde i træet -Arbejde i træet -Arbejde i træet
7		Kultur	Observation af arbejdsaktivitet i træet, hvor man ser dem bruge rummet i træet	-Kultur i træet -Kultur i træet -Kultur i træet -Kultur i træet
8		Vibe	Observation af arbejdsaktivitet i træet, hvor man ser dem bruge rummet i træet	-Vibe i træet -Vibe i træet -Vibe i træet -Vibe i træet

CASE II: DEGNEMOSEN

Runstyper
Åbent
Spredt
Lukket

Foreløbige Konklusioner

Konklusioner og afrapportering forgår sommer 2009 og en seminar holdes nov. 2009 i forbindelse med Natur og Sundheds Konference på S&L.

Foreløbige konklusioner er, at med relativ få og små indsatser kan vilkår og sandsynlighed for udeundervisning i skolernes nærmiljø forbedres.

Udover ressourcesspørgsmål har manglende kendskab til skolernes nærmiljø og potentialer for udeundervisning vist sig at være markant forhindringer.

At læreruddannelserne kunne have en både vigtig og vægtigt opgave her er indlysende. Ligesom efter- og videreuddannelse af lærere og lærerteams må betragtes som værende vigtig – evt. uddannelse af grønne forvaltere.

Overordnet er der brug for en koordinering imellem forvaltninger, uddannelsessteder og skoler. Dette kunne fx. udmøntes i kortlægninger og formidling af skolernes nærmiljø som arena for udeundervisning.

Enkelte fysiske ændringer til grønne områder og deres forbindelsesveje til og fra skoler kunne forbedre vilkår markant for de fleste skoler.

Anbefalinger til forbedringer/tiltag

Kommunicativ

- Formidlingsmaterielle inkl. forslag til udeundervisning i parker og nærmiljø tilknyttet de enkelte steder
- Undervisningsforløb og kurser rettet til interesserede skoler og lærere
- Pædagogisk materiale/undervisningsmateriale – der tydeliggør koblinger mellem brug af uderummet og pædagogiske didaktiske muligheder

Fysisk

- Samlingssteder placeret strategisk – kan være alt fra halvtag til samlinger af bænke.
- Fokus på oplevelsesforløb igennem landskab
- Bearbejdning af rumligheder for at skabe plads til gruppe såvel individuelle aktiviteter – hjerterum, aflastningsrum
- Øget variation og diversitet i relevante områder
- Sikre ruter og forbindelser – vejkryds etc.

UDESKOLE - LÆRINGSMILJØ NÆRMILJØ

TVÆRVIDENSKABELIGT FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM UDERUMMET OG UDEUNDERVISNING

Dette FoU projekt er et samarbejde mellem
Skov & Landskab LIFE/KU
Læreruddannelsen Zahle - Professionshøjskolen UCC
Institut for Idræt/KU

1

Formål

- At dokumentere, anvise og fremme nye potentialer for anvendelse af byens grønne områder
- At udvide det pædagogiske læringsmiljø og øge dets muligheder gennem udeundervisning i de grønne områder
- At anvise veje til læreres undervisning af elever på mellemtrinnet i forhold til de grønne områder
- At beskrive og forstå betydningen af uderummets fysiske struktur og dets oplevelsesmæssige kvaliteter, som ramme for lærernes muligheder for at planlægge, gennemføre og evaluere undervisningen i de fag der indgår i projektet
- At beskrive og forstå, hvordan lærere og elever oplever og vurderer udeundervisning i forhold til undervisning i klassen

2

Projekt spørgsmål

- Hvorledes kan de grønne områder ved skoler anvendes i en pædagogisk undervisningspraksis?
 - Hvilke konkrete betydninger har de grønne områders form og indhold for elever og læreres trivsel, læringsmiljø og undervisningen?
 - Hvilke undervisningsmæssige fordele og ulemper rummer brugen af grønne områder ved skoler for elever og lærere?
- Hvilke faktorer er afgørende for om udeundervisning kan praktiseres, og hvordan kan disse optimeres i relation til grønne områder ved skoler?

3

DEL II – Læreruddannelsen Zahle

Baggrund

Undersøgelsen udspringer i lærere og elever uden erfaring med at planlægge og afvikle udeskole og udeundervisning

1 skole – Gerbrandskolen, Amager

2 lærere (én erfaren og én nyuddannet)

3 klasser (én 3. klasse samt to 5 klasser)

Observation er foregået i flere fag

- primært historie, kristendomskundskab, matematik og natur/teknik

4

Metode og design

Kontrolleret interventionsstudie

... af udeskole som en pædagogisk ramme defineret af stedet/lokaliteten

Benytter en kombination af

- observation – billede/lyd
- samtale/supervision – dialog/eftersnak med lærere
- spørgeskemaer (forventning) – lærere
- spørgeskema (opfølgning) – lærere og elever
- interview – fokusgruppeinterview – lærere og elever

5

Metode og design

Metode triangulering -

Indblik i de komplekse og dynamiske forhold, der er et præmis for undervisningssituationerne

Valget betyder, at vi har mulighed for at indfange forskellige pædagogiske og situative læringsindikatorer, der fortæller noget om selve undervisningssituationen og de fænomener, der udspiller sig – i konteksten *uderummet*

faglige relationer/reaktioner
sociale relationer/reaktioner
personlige relationer/reaktioner
trivsel

- i tilknytning til både lærere og elever

6

Metode og design

Observation

vekslen mellem fokuseret og ufokuseret
billede, lyd, notater

Samtale/supervision

vejledende dialog mellem observatører og lærerne
centreret om lærernes oplevelser i forhold til planlægning, gennemførelse og
evaluering af undervisning samt elevernes læring/miljøet herfor

Spørgeskema

forventning – spørge ind til kendskab, interesse, forventning
opfølgende – spørge ind til oplevelse, mening, refleksion over det oplevede

Interviews

semistrukturerede
fokusgruppe

7

Metode og design

Samtaler, spørgeskemaer og interview skal indfange:

Lærernes vurdering og oplevelse af mening og sammenhæng i
undervisningsforløbene

Lærernes vurdering og oplevelse af læringsmiljøet betydning for
dem som undervisere

Lærernes vurdering og oplevelse af læringsmiljøets betydning for
elevernes læring og interaktion

Lærernes vurdering og oplevelse af elevernes kompetencer,
færdigheder og adfærd

8

Metode og design

Spørgeskemaer og interview skal indfange:

Elevernes vurdering og oplevelse af mening og sammenhæng i undervisningsforløbene

Elevernes vurdering og oplevelse af læringsmiljøets betydning for undervisningen

Elevernes vurdering og oplevelse af læringsmiljøets betydning for deres læring og interaktion

Elevernes oplevelse af kompetencer, færdigheder og adfærd

9

Metode og design

Om observationer og samtaler/supervision

Primær hensigt at

- indfange forskellige foci, der knytter an til projektformål og spørgsmål for DEL II
- indfange fænomener i undervisningssituationer
 - til senere brug ved spørgeskemaer og interviews

10

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

- Brugen af uderummet medførte en del ekstra aktivitet for eleverne
- Det var noget de lagde vægt på i forbindelse med de opfølgende interviews

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

På data fra elevernes spørgeskema – såvel 3. klasse og de to 5. klasser - er der en generel overvægt mod, at eleverne – det gælder alle tre klasser – ønsker at brugen af uderummet skal fylde mere i deres undervisningen og i skolens liv generelt.

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

Begge deltagende lærere mener, at forløbet var udbytterig for dem selv, men specielt udbytterigt for eleverne.

Den erfarne lærer oplevede ikke, at det krævede specielt meget ekstra arbejde – *hustage var fx oplagt i relation arbejdet med vinkler* – at bruge uderummet i undervisningen.

Den noget mindre erfarne lærer vurderede, at forløbet havde krævet en del ekstra arbejde og planlægning.

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – Spørgeskemaer og interview

- Eleverne i 3. klasse vurderede, at de talte mere sammen med både klassekammerater og lærer, når undervisningen foregik udenfor
- Når vi bad dem om, at værdisætte undervisningen ude kontra inde, var der en markant vægtning af, at ude var bedst

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

- Eleverne i 3. klasse gav i spørgeskemaet lige mange positive og negative svar ift. om de ville være ude **eller** inde
- Til gengæld var der en markant positiv holdning til både at være ude og inde i samme modul (2x45 min)

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

Begge 5. klasser havde en høj positiv vægtning af undervisningen ude.

I begge 5. klasser oplever de, at de fik snakket mere med klassekammeraterne ude.

Til gengæld tilkendegav begge 5. klasser, at de fik snakket mindre med de to lærere ude !!

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

- Begge 5. klasser giver markant udtryk for, at de foretrækker undervisning ude frem for inde
- Den 5. klasse som i følge dem selv – i spørgeskema og opfølgende interview – havde et dårligt forløb er dem, der mest ønsker undervisning ude

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

- Begge 5. klasser mener, at de lytter mere til undervisningen når den foregår i ude
- De mener også begge, at de forstyrrer undervisningen mindre ude

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

Begge 5. klasser udtrykker meget markant, at de er mere glade for undervisningen ude og KUN én elev udtrykker, at han er mere glad indenfor

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

Omkring de benyttede lokaliteter og deres oplevelse af disse er eleverne i vid udstrækning meget enige om, hvilket sted(er), der var de(t) bedste

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

- For den ene 5. classes – v/spørgeskema - vedkommende var det brugen af Kirkegården (til at arbejde med opmåling og alder), og 3. klassen var det derudover en græsplæne (til at arbejde med areal)
- I de opfølgende interview blev dette bekræftet ift. andre områder

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

- For den anden 5.klasse var det mere blandet
- En af de steder som en del af eleverne havde højt prioriteret var legepladsen på Sundbyvester Plads, hvor de havde arbejdet med at tegne nogle af de sten som indgår i ”tingstedet” og legepladsen
- Del skal dog nævnes, at det også var et sted, som en del elever nævnte, som det dårligste

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

- Kirkegården var den lokalitet som – næsten enstemmigt – blev nævnt som det bedste sted ift. undervisningen
- Udover det faglige indhold påvirkede stedet også elever omkring deres personlighed/følelser

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

Samlingssteder er nødvendige at have, specielt hvis man ikke er så erfaren og kan etablere dem selv

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

- Samlingsstedet kan være en kreds af sten, en klynge af træer, indgangen til en kirkegård
- Det er vigtigt, at dette forsøges indtænkt og etableret på steder som man ønsker at bruge til undervisning ude

Cases fra Gerbrandskolen

Resultater – spørgeskemaer og interview

BALANCE

☺ også et fysisk støttepunkt ☺

DEL II – Fund i forhold til projektformål og spørgsmål

- Relationer og vilkår for samtale forandres – større og forskellige interaktioner
- Eleverne trives pga. flerdimensionelle relationsformer
- Eleverne holder grundlæggende af at komme ud – mange udtrykker særligt deres fysiske behov som indikator
- Eleverne ønsker variation i skole og læringsliv
 - Andre undervisningsformer og læringsmiljøer
 - Andre interaktions og relationsformer
- Elever og lærere ønsker fifty-fifty vægtning af inde versus ude
- Skoleledelse ser muligheder i udeskole tænkningen
- Lærerne vil gerne, men har brug for ”sparket”
- Lærernes tilgang til og forståelse for udeskole og undervisning er vægtig og afgørende – habitus, miljø etc.
- Tilsyneladende understøtter praktisering af udeskole elevernes læring
- Tilsyneladende en polaritet mellem kønnene – drengenes bliver set og hørt

27

Fund i forhold til projektformål og spørgsmål

- Samlingssteder placeret strategisk – kan være alt fra halvtag til samlinger af bænke
- Fokus på forløb igennem landskab
- Sikre ruter og forbindelser – vejkryds etc.
- Formidlingsmaterielle inkl. forslag til udeundervisning i parker og nærmiljø tilknyttet de enkelte steder
- Bearbejdning af rumligheder for at skabe plads til gruppe såvel individuelle aktiviteter
- Øget variation og diversitet i relevante områder og længere relevante ruter
- Undervisningsforløb og kurser rettet til interesserede skoler og lærere
- Pædagogisk materiale/undervisningsmateriale – der tydeliggør koblinger mellem brug af uderummet og pædagogiske didaktiske muligheder

28

Hvor er vi så nu ...

"Just do it"

- Foreløbige konklusioner er, at med relativ få og små indsatser kan vilkår og sandsynlighed for udeundervisning i skolernes nærmiljø forbedres
- Udover ressourcspørgsmål har manglende kendskab til skolernes nærmiljø og potentialer for udeundervisning vist sig at være markant forhindringer

29

Referencer – DEL II

- Altman, D. D. (1991). *Practical Statistics for Medical Research*. (1. ed.) London: Chapman & Hall.
- Andersen, D. & Kjærulff, A. (2003). *Hvad kan børn svare på?* (vols. 03.07) København: Socialforskningsinstituttet.
- Andersen, D. & Ottosen, M. H. (2002). *Børn som respondenter. Om børns medvirken i survey*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Andkjær, S. (red.). (2005). *Friluftsliv under forandring – en antologi om fremtidens friluftsliv*. Forlaget Bavnbanke.
- Bruun, K. & Regnarsson, I. (2004). *Naturaktivitet / Udeskole og Miljø*. Udviklingsprojekt. Friluftsrådet / N. Zahles Seminarium, CVU København & Nordsjælland, <http://web.nzs.dk/udeskole>
- Harter, S. (1982). The Perceived Competence Scale for Children. *Children Development* 53, 87.97.
- Harter, S. & Pike, R. (1984). The Pictorial Scale of Perceived Competence and Social Acceptance for Young Children. *Child Development*, 55, 1969-1982.
- Hermansen, M. (1996). *Læringens univers*. Forlaget Klim .
- Hiim, H. & Hippe, E. (1997). *Læring gennem oplevelse, forståelse og handling*. Gyldendal .
- Holstein, B. (1996). Triangulering – metoderedskab og validitetsinstrument. In I. M. Lunde & P. Ramhøj (Eds.), *Humanistisk forskning indenfor sundhedsvidenskab* (pp. 329-338). København: Akademisk Forlag.
- Illeris, K. (2006). *Læring*. Roskilde Universitetsforlag.
- Jordet, A. N. (1998). *Nærmiljøet som klasserom: Uteskole i teori og praksis* Cappelen, Oslo.
- Larsen, H. B. (2002). Spørgsmålsformuleringer til børn – set ud fra et udviklingspsykologisk perspektiv. In *Børn som respondenter. Om børns medvirken i survey*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated learning. Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.
- Mygind, E. (2005). (ed.) *Udeundervisning i folkeskolen. Et casestudie om en naturklasse på Rødkilde Skole og virkningerne af en ugentlig obligatorisk naturdag på yngste klassetrin i perioden 2000-20003*. Museum Tusulanums Forlag, København.
- Wenger, E. (2004). *Praksisfællesskaber. Læring, mening og identitet*. Cambridge University Press/ Hans Reitzels Forlag.

30

Videnblad nr. Park og Landskab

Det summer i krogene i Esbjerg

I Esbjerg Kommune har man valgt at arbejde på tværs for at opnå resultater. Det gælder også i forbindelse med udeskole. Her er hovedaktørerne Pædagogisk Udvikling, Skoletjenesten og Natur- og Kulturformidlingscenteret Myrthuegård, samt selvfølgelig de skoler og lærere, der allerede praktiserer udeskole. I Esbjerg Skolevæsen ser man udeskole som bud på en pædagogisk-didaktisk tænkning, hvor der tages afsæt i, at børn lærer på mange forskellige måder. I dette videnblad kan du læse om Esbjerg Kommune og Esbjerg Skolevæsens rolle omkring opstart, fastholdelse og videreudvikling af udeskole.

Ét skolevæsen

I Esbjerg Skolevæsen understøtter man lærere og skoler ved at hjælpe med både opstart, fastholdelse og videreudvikling. Man mener det er vigtigt at være ét skolevæsen, der rammer kommunens skoler ind i nogle fælles politikker og fælles strategier. Målet er, at der skal være sammenhæng, ellers kan man ikke løfte i flok og dermed gøre hinanden bedre. Dette betyder ikke at alle ”marcherer i samme takt”, der imod at man arbejder mod samme mål. Dette gælder også for udeskole.

Pædagogisk Udvikling og Skoletjenesten

Pædagogisk Udvikling består af et konsulentteam, der fungerer både som faglige konsulenter og proceskonsulenter for skolernes udvikling. De tager initiativer, sparrer med og støtter skolerne i arbejdet med egne eller kommunale projekter. En af disse konsulenter, Dorte Vind, har udeskole, som et af sine arbejdsfelter.

Skoletjenesten i Esbjerg har i mange år været kendt for sine gode tilbud til kommunes folkeskoler. Skoletjenesten tilbyder en lang række "ud af skolen"-aktiviteter. Formålet er at give eleverne oplevelser igennem aktiv deltagelse med forskellige gøremål. Sideløbende støtter skoletjenesten også udeskoleinitiativer.

Hvordan forstår Esbjerg Skolevæsen udeskole?

Da Skoletjenesten og Pædagogisk Udvikling i fællesskab besluttede at gøre en indsats for at styrke udeskoleinitiativer, samledes man om overskriften ”hvad taler vi om, når vi siger udeskole?” Vi lavede vores egen definition. Siden har Esbjerg Skolevæsen sluttet sig til den, som er defineret af det landsdækkende UdeskoleNet: ”Udeskole er pædagogiske arbejdsformer, hvor undervisningen regelmæssigt foregår uden for skolens mure”.

Der foregår mange gode udeaktiviteter og -initiativer rundt om skolerne. Esbjerg Skolevæsen vil gerne bakke op om og opfordre til udeundervisning og aktiviteter generelt... men når det gælder udeskole, taler man om klasser eller grupper af børn, der har forpligtet hinanden på at tage ud regelmæssigt, en fast dag om ugen i et skoleår eller i en periode. Uderummet forstås bredt. Det er ikke kun naturen med skov, sø og vade, men også kulturen med museer, havn, virksomheder. I Esbjerg Kommunes skolepolitik; vision for læringsmiljø inde og ude, står ikke direkte udeskole, men flere skoler har set udeskole som et bud på at leve op til visionens mål: ”Skolen sætter fokus på de fysiske rammer på og omkring skolen for at skabe eksperimenterende undervisning. Skolen skaber plads og rum til udfoldelse, udfordringer og fysiske aktiviteter inde og ude. Læringsmiljøet er fleksibelt og dynamisk og tager hensyn til elevernes forskellige måder at lære på. Læringsmiljøet appellerer til nysgerrighed, fordybelse, lyst til at tilegne sig viden og virkelyst, herunder kropslig udfoldelse. Læringsmiljøet rummer udfordringer og udfoldelsesmuligheder...”

Konference, netværk, kurser, og sparring.

Esbjerg Skolevæsen støtter udeskoleinitiativer af flere veje. I 2006 arrangerede man en todags udeskole-konference. Man har opstartet et udeskolenetværk der mødes to gange om året. Møderne bruges til information og inspiration fra konsulenten og ikke mindst vidensdeling mellem deltagerne. Netværket har en skolekom-konference til elektronisk vidensdeling. Af 31 skoler deltager 15 skoler med en til to lærere/pædagoger.

I skolevæsenets informationsblad "SkoleNyt" bringes fra tid til anden artikler om udeskole for at udbrede kendskabet, gøre opmærksom på kvaliteterne i udeskole og den støtte og sparring skolerne kan få hertil.

Når nye lærere ansættes i Esbjerg Skolevæsen kommer de i løbet af det første halve år, gennem et firedages introduktionsforløb. Også heri indgår en præsentation af udeskolebegrebet.

Pædagogisk Udvikling udbyder i samarbejde med sine samarbejdspartnere et bredt udsnit af kurser hvert år – heri indgår selvfølgelig også udeskolekurser, både "Kom godt i gang" og kurser knyttet til fag.

For at sikre at der trækkes på samme hammel, har alle skolelederne på et møde fået et oplæg om udeskole. Ligesom PPR med psykologer, skolefysioterapeuter mv. også har. Skoletjenesten og Natur- og Kulturformidlingscentret Myrthuegård har et nær og godt samarbejde med "skovens folk" både i Esbjerg Kommune og Skov- og Naturstyrelsen. Det er bl.a. kommet til udtryk i samfinansiering og bygning af en bålhytte, der bruges til udeskole for flere skoler i den nærliggende bydel.

Udeskole på skolerne i Esbjerg

Et helt nøjagtigt tal på, hvor mange der er i gang med udeskole i Esbjerg Kommune eksisterer ikke.. Der er klasser der regelmæssigt praktiserer udeskole et år og så stopper igen. Andre klasser forsætter flere år. På en skole har en årgang arbejdet med en model, hvor de er ude fast en dag om måneden. På en anden skole er en engageret børnehaveklasseleder begyndt med en fast udedag om ugen for år tilbage. Det har udviklet sig til at alle tre børnehaveklasser, nu gør det samme. På en skole med specialklasser for børn med ADHD, bruges udeskole regelmæssigt til stor glæde og læring for eleverne. En midtbysskole har købt en kolonihave som de flittigt bruger, sammen med den nærliggende skov, byen og havnens tilbud. En skole på landet har efter en temadag for lærerne og en udelivsuge for hele skolen, besluttet at alle klasser i næste skole år skal være ude mindst 5 skoledage om året. Det for at få lærerne til at opleve mulighederne. Ja, det summer i krogene i Esbjerg.

Af Dorte Vind & Peter Bentsen

Dorte Vind er ansat i Esbjerg Kommune som pædagogisk konsulent.

E-mail: Dorte.Vind@skolekom.dk

Links:

www.paedagogiskudvikling.esbjergkommune.dk

www.skoletjenesten.esbjergkommune.dk

www.mitvadehav.dk

www.vadehav.dk

Det summer
i krogene i
Esbjerg
kommunale
Skolevæsen

Børn & Kultur
Pædagogisk Udvikling
Esbjerg Kommune

Ikke et ord om udeskole!

Folkeskoleloven

- **§ 18. Undervisningens tilrettelæggelse, herunder valg af undervisnings- og arbejdsformer, metoder, undervisningsmidler og stofudvælgelse, skal i alle fag leve op til folkeskolens formål, mål for fag samt emner og varieres, så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger.**
- *Stk. 2.* Det påhviler skolelederen at sikre, at klasselæreren og klassens øvrige lærere planlægger og tilrettelægger undervisningen, så den rummer udfordringer for alle elever.
- ...
- *Stk. 4.* På hvert klassetrin og i hvert fag samarbejder lærer og elev løbende om fastlæggelse af de mål, der søges opfyldt. Elevens arbejde tilrettelægges under hensyntagen til disse mål. **Fastlæggelse af arbejdsformer, metoder og stofvalg skal i videst muligt omfang foregå i samarbejde mellem lærerne og eleverne.**

Børn & Kultur
Pædagogisk Udvikling
Esbjerg Kommune

Ikke et ord om udeskole!

Forandringsledelse

For at skabe forandring skal aktørerne opleve at de står på en brændende platform...

Forandringsledelse

På mange niveauer:

- Skolevæsenet
- Skoleledelse og hele skoler
- Undervisningen (team, lærere, elever)

Børn & Kultur
Pædagogisk Udvikling
Esbjerg Kommune

Skolevæsenet

Pædagogisk udviklingskonsulent på området (Dorte Vind)

Børn & Familie
Pædagogisk Udvikling
Esbjerg Kommune

Udeskolenetværk (skolekom-konference)

Skoletjenesten & Myrthuegård

Samarbejde med PPR

Samarbejde med "Skovens folk"

Artikler i SkoleNyt

Nyansatte lærere: Udeskole er en del af forløb nyansatte lærere i Esbjerg Skolevæsen bliver tilbud.

Udeskolekurser for lærere, pædagoger og børnehaveklasseledere, både "Kom godt i gang" og kurser knyttet til fag.

Børn & Kultur
Pædagogisk Udvikling
Esbjerg Kommune

Skoleledelse og hele skoler

- Hvilke tiltag skal ledelse gøre for at udeskole lykkes?
- Hvordan får man skolerne til at se udeskole-arbejdsformen som et middel til at komme videre fra en brændende platform?

Undervisningen

Undervisningen, når de professionelle voksne er sammen med eleverne og skaber læring, er kerneydelsen.

Undervisningen ér næsten læreren

Har det noget formål at tvinge udeskole igennem med lærere som ikke er ildsjæle?

Kan teamsamarbejde og fleksibel struktur bidrage til realisering af udeskole?

Børn & Kultur
Pædagogisk Udvikling
Esbjerg Kommune

Naturbørnehaver et stort og ret uundersøgt felt

Et af Danmarks unikke bidrag til verdenspædagogikken (foruden Grundtvig og Kold) er byggelegepladser¹ og naturbørnehaver, og de fleste lande, der har indført naturbørnehaver i 1990'erne eller i dette århundrede, refererer til besøg i Danmark, og direkte inspiration fra projekter i Danmark.

De første naturbørnehaver opstod omkring 1950, hvor en musik- og bevægelsespædagog fra Søllerød begyndte at gå ture med andre menneskers børn. Efter et par år blev fru Flataus "gå- og vandrebørnehave" en realitet, og den inspirerede efterfølgende til lignende institutioner. I begyndelsen af 1950'erne startede en anden væsentlig forløber for naturinstitutionerne, idet man her begyndte at køre børn fra de centrale Københavnske "brokvarterer" ud til småhuse, spejderhytter o. lign. – man begyndte at flytte børnehaverne ud. Hvor "gå- og vandrebørnehaverne" var halvdagstilbud for velstillede familiers børn, var udflytterbørnehaverne ofte børnehaver for socialt udsatte børn.

Fra omkring 1987 opstod der en række udviklingsarbejder i hele landet, hvor børnehaver oprettede udegrupper, kommuner købte busser og udstyrede pædagoger med stort kørekort, eller institutioner kombinerede en hjeminstitution med en satellit- eller en landafdeling.² Frem til 2008 er antallet af naturbørnehaver vokset stabilt og ud fra tal fra Skov- og Naturstyrelsen³ vil jeg vurdere, at Danmark er det land i verden, der har de fleste naturbørnehaver i forhold til den samlede institutionsmasse. I Norge er 7-8 % af institutionerne natur- og friluftsbørnehager⁴, mens de tyske skovbørnehaver(waldkindergarten) er oppe på ca. 700 stk.⁵ (ca. 2,5 %)

I Norge oprettede man de første natur- og friluftsbørnehager i 1990'erne inspireret af dansk praksis. Det norske uddannelsessystem har en anden tradition for forskning indenfor pædagogers område, idet seminarierne er knyttet til universiteterne, og seminarielærere har ligesom universitetslærere mulighed for/pligt til forskning. Selv om traditionen i Danmark er ældre, er naturbørnehaverne i Danmark slet ikke udforsket systematisk.

I perioden 1988-1996 er der en række forskellige evalueringsrapporter angående naturbørnehaver, der er ret ukendte, og området har også deltaget i BUPL-støttet udviklingsarbejde med efterfølgende bogudgivelse (1995 og 2004).

¹ Henriksen 2006, s. 4

² Evalueringsrapporter – se litteraturliste

³ Skov- og Naturstyrelsen nyhedsbrev nr. 3 2002

⁴ Foyen-Bruun 2006

⁵ Wall Street Journal 14/4 2008

De eneste mindre forskningsprojekter, der er publiceret i Danmark, er fra 1997 (Pedersen & Brodersen) og fra 2006 (Vigsøe & Nielsen). Begge projekter har helt overvejende fokus på naturbørnehavernes motoriske betydning, og ingen af dem er omtalt udenfor Danmark. I starten af 2000 blev et svensk projekt (Grahn et al. 1997) oversat og kraftigt eksponeret⁶ selvom projektets materiale var særdeles begrænset. Projektet er efterfølgende kritiseret for at vælge motoriske tests, der ikke er rettet mod aldersgruppen⁷, og materialets konklusioner angående sygefravær er påvirkede af den alt for lille testgruppe.

I 2004-2006 blev Sølv- og Guld guiden udarbejdet af Learning Lab Denmark, og her var pædagogisk arbejde i naturen en del af materialet, idet ”guiderne” blev skrevet i forbindelse med indførelsen af pædagogiske læreplaner, der også indeholdt et punkt angående natur. Her blev en række udviklingsarbejder i 4-5 daginstitutioner sammenskrevet, uden der kan tales om systematisk forskning indenfor området. Guldguiden refererede overvejende til eksisterende nordisk forskning, og inddrog her eksempler fra den praksis udviklingsarbejderne repræsenterede. Sideløbende hermed har Friluftsrådet udviklet projektet ”Grønne Spirer” fra 2006, der lægger hovedvægten på at formidle konkrete naturaktiviteter til deres medlemsinstitutioner. Der er en stor mængde konkrete praktiske anvisninger og evalueringer fra mange forskellige udviklingsarbejder til rådighed i Danmark, men ikke et forskningsfelt, en kritisk diskussion af praksis eller et forum, der i dialog med praksis arbejder for at opsamle erfaringer systematisk.

Der er opstået et forskningsfelt angående børn og natur i Norden og internationalt. I USA findes netværket ”Children and Nature”⁸, hvor en stor del af engelsksproget fagfællebedømt (peer review) forskning, der omhandler børn og natur er samlet i volume 1-3 fra 2006-2008. I Norge er naturbørnehaver et ret omfattende forskningsfelt med en egen konference i 2004 i Trondheim og fremlæggelser af 7-8 projekter i tidsskriftet ”Barn” udgivet af Norsk Senter for Barneforskning, ligesom forskningscenteret NINA⁹ også publicerer forskning om børn og natur. I Sverige er der også fremlagt forskningsprojekter, der omhandler børnehaver.

Nordisk og international forskning fremhæver, hvordan børns leg i naturen har stor betydning for motorisk kompetence, og fx norsk forskning viser, at udeleg har positiv betydning for BMI samt grov- og finmotorik. En række undersøgelser viser, at børn der leger i de varierede

⁶ I fx pjecen ”Børn har ret til krat” andre udgivelser

⁷ Lamprecht et al. 2004 og Vigsøe & Nielsen (2006)

⁸ <http://www.childrenandnature.org/>

⁹ Norsk Institutt for Naturforskning

naturområder er stærkere, smidigere, bedre koordinerende mv. end børn, der leger i ordinære byområder.¹⁰

Naturoplevelser i barndommen alene eller sammen med nære omsorgspersoner fremhæves af forskere fra 8-10 forskellige lande, som en væsentlig grund til at føle omsorg eller bekymre sig overfor naturforhold.¹¹

Væksten i opmærksomhedsforstyrrelser i skole og i daginstitutioner bliver i nogle forskningsartikler fra amerikansk forskning sammenholdt med ensidigt liv i opmærksomhedskrævende og trættende kulturmiljøer. Her undersøges, hvad en tur i naturen kan betyde for et barns mulighed for at koncentrere sig i forbindelse med leg eller skolearbejde. Naturens stressdæmpende virkning på mennesker er vist i en række studier fra både Europa og USA, og også Skov & Landskab, Københavns Universitet har fremhævet dette i en række studier¹² Det er endvidere velunderbygget, at børns daglige leg i natur er dalende pga. ændrede legemønstre i den vestlige verden¹³ og følgende tendenser repræsenterer en udvikling i mindre børns legemønstre (3-10 år):

- Ændringer i legemønstre fra udeleg til indeleg (2-3 timers medieunderholdning pr. dag)
- Ændringer fra kropslig leg til digital leg
- Ændringer fra fri leg til institutionaliseret leg
- Ændringer fra direkte naturoplevelser til vikarierende mediebårne naturoplevelser
- Ændringer i lokalområderne fra frie områder med mulighed for børns lege udenfor til fuld udnyttelse af lokalområderne og dermed begrænsninger for nogle børn
- Ændringer i det frirum mindre børn har til at lege ude med begrænsninger pga. infrastruktur trafik mv.
- En generel ængstelse overfor at sende børn ud selv båret af overeksponerede mediedebatter om forurening, historier om farlig natur eller beretninger om vold i grønne områder mv.

I mit ph.d. projekt undersøger jeg, hvilke didaktiske overvejelser der præger pædagogers praksis, når de er i naturen med børn. Hvilke fortællinger om børn og natur der implicit styrer den formidling pædagoger laver i naturbørnehaver, og hvordan disse formidlingsformer påvirker det,

¹⁰ Berg 2005, Fiskum, Estil, Gundersen 2004, Fjortoft 1998, Viksøe & Nielsen 2006; Grahn et al. 1997

¹¹fx (Chawla (1999),(2006); Tanner (1980); Peterson and Hungerford (1981); Kellert (2002); Palmer (1993); Kals, Schumacher and Montada (1999) Ewert, Place and Sibthorp (2005), Wells & Leikies (2006)

¹² Kuo, Taylor 2004 ;Hansen,K,B 2005; De Vries 2004; Ulrich, 1984; Grahn 1994; Kaplan & Kaplan, 1989; Küller, R. & Lindsten, C. 1992

¹³ Louv 2008

børnene kender til natur. Jeg har bl.a. fundet ud af, at pædagoger i naturbørnehaver helt overvejende formidler natur ud fra en børnecentreret naturalistisk diskurs, og at pædagoger i høj grad understøtter de hverdagsopfattelser, som børn umiddelbart selv danner når de er 3-6 år.

Jeg er også interesseret i at undersøge, hvordan denne formidling påvirker børnenes viden om natur, tilknytning til natur og interesse for det naturfaglige område. Dette undersøger jeg ved børn, der har gået i naturbørnehaver med op mod 2000-3000 timer i skoven i alderen 3-6 år. Jeg undersøger børnene i 4., 5. og 6. klasse på skoler, hvor de i klasserne er blandet med børn fra andre børnehaver. Her lader jeg børnene vurdere, hvem i klassen der er mest interesseret i natur og i øvrigt også mest kropsligt aktive. Børnene vurderer også sig selv, og jeg får endvidere lærere og forældre til at foretage de samme vurderinger.

Der er selvfølgelig bias ved at undersøge naturbørnehaver, idet børnene kommer fra et miljø, der er påvirket af forældre og har gået i skole, der også har stor betydning for interesser og viden. Norsk forskning tyder dog på, at børn fra naturbørnehaver ikke skiller sig ud fra normalbefolkningen hverken ud fra økonomiske eller uddannelsesmæssige forhold, og forældre til børn i natur- og friluftsbørnehaver er heller ikke et specielt naturinteresseret segment.¹⁴

I mit ph.d. projekt undersøger jeg nogle af de antagelser, der let tages for givet; ”hvad man i ungdommen nemmer man ej i alderdommen glemmer”. Det tages mange steder for givet, at naturoplevelser i barndommen påvirker et reflekteret forhold til naturen senere hen, og at mange kropslige erfaringer i barndommen betyder et liv, hvor kropslighed og bevægelse er en selvfølge.

I mit oplæg vil jeg uddybe forskningsoverblikket og kort fremlægge undersøgelser og resultater.

Niels Ejbye-Ernst

VIA University College

Ph.d. stipendiat DPU Århus Universitet

nee@viauc.dk

Virupvej 49

8530 Hjortshøj

Nicolas T. Hentzel - Præsentation

Forsknings- og udviklingsseminar; udeskole i Danmark

Oplæg til konferencen ”Udeskole i udskolingens”

Nicolas Thimgaard Hentzel

Plan for gennemgang af oplægget:

- *Visionen*

Visionen er et sætte skub i udviklingen af udeskole for udskolingens.

- *Ideen*

Ideen til en konference kom efter, at jeg havde deltaget i en konference arrangeret af Ida Kryger fra ”Grønne spirer”.

- *Hvem er målgruppen?*

Alle, der er interesseret i udeskole for udskolingens.

- *Hvorfor udeskole i udskolingens?*

Giver det mening at snakke om eksamensfag og udeskole i samme sætning?

- *Hvordan udeskole?*

Findes der et facit til udeskolen for udskolingens? Hvad er anderledes?

- *Hvordan konference?*

Oplægsholdere om formiddagen – workshops om eftermiddagen

- *Hvorfor en Konference?*

Til inspiration og skabelse af netværk

- *Hvem holder foredrag?*

4 foredragsholdere med fingeren på pulsen i forhold til udeskole og læring

- *Hvorfor workshops?*

Sammenkobling mellem teori og praksis.

- *Hvordan workshops?*

Små grupper arbejder med et forløb i et eller flere fag.

Ledere for de forskellige workshops indsamler de produkter grupperne laver.

- *Hvor, Hvornår?*

Isterød Efterskole i uge 35

- *Fremtiden*

Hvordan sikres at produkterne fra dagens workshop kommer ud til udeskolelærerne?

Forskning- og udviklingsseminar: Udeskole i Danmark

Tirsdag den 21. april fra 09.30 til 16.30 på Skov & Landskab

Det følgende er i store træk taget af en projektbeskrivelse, der er udviklet som en del af et partnerskab med 5 forskellige aktører (se projektbeskrivelsen) der arbejder med udeskole i Danmark.

Jeg ønsker en kritisk drøftelse af de overordnede tanker om grundlag og behovet for dette projekt samt ikke mindst inspiration til de forskellige områder og aktiviteter, som vi kan arbejde videre med i partnerskabet.

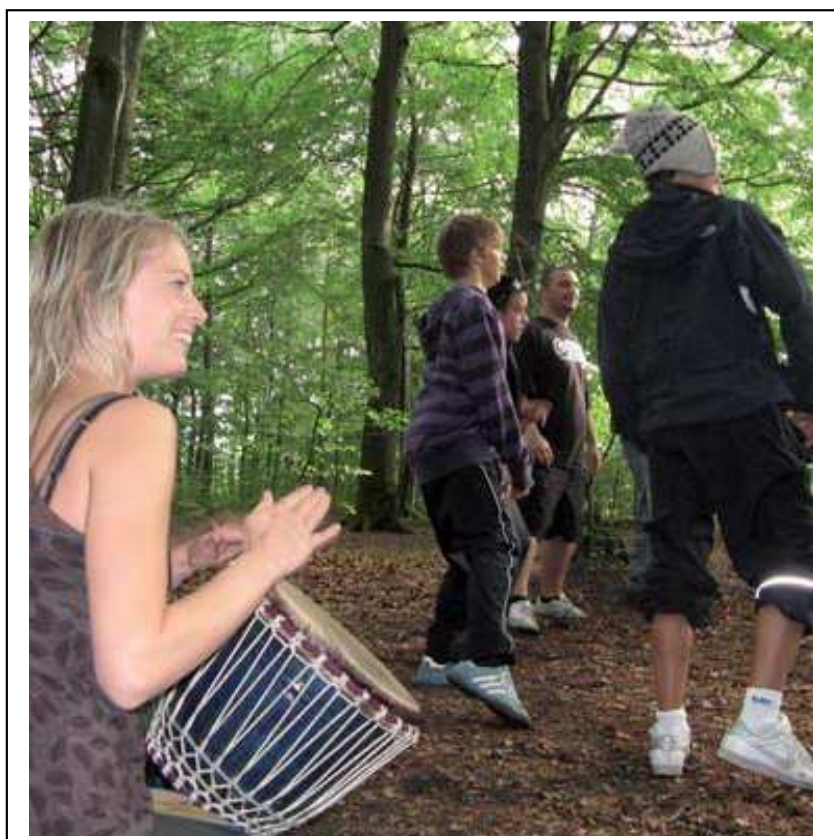
Realiseres projektet bliver de fleste af jer forhåbentlig involveret på et senere tidspunkt

Der er søgt fondsmidler til projektet

02.04

Poul H Seidler

Forprojekt for en national styrket indsats for Udeskoleundervisning

- **en ambitiøs indsats for at samle og forene alle gode kræfter, der arbejder med Udeskole som undervisningsform – så alle børn og unge i Danmark får mulighed for at styrke deres kompetencer**
- **et forprojekt med afsæt i et nyt partnerskab blandt 5 aktører, der er optaget af Udeskolen og har stor indsigt i den.**

Forprojekt for en national styrket indsats for Udeskoleundervisning

Udeskole som undervisningsform har i Danmark vist gode resultater gennem de seneste 10 år. Arbejdet har været båret af autentiske og engagerede undervisere og mennesker med indsigt i børn og unges indlæring. Dele af resultaterne er dokumenteret gennem få danske forskningsstudier, men international forskning underbygger den opfattelse mange engagerede undervisere og ressourcepersoner har; at Udeskolen har et stort uudnyttet potentiale, der kan adressere nogle af de meget store udfordringer, Danmark står overfor, gennem udvikling af børn og unges kompetencer.

Udeskolen ser ud til at virke, udbredelsen på landets skoler er voksende men stadig alt for lille¹, og den eksisterende vidensdeling og kompetenceopbygning om de mangfoldige facetter på Udeskolen er alt for sporadisk. Dertil kommer, at en officiel anerkendelse af undervisningsformen, baseret på objektiv forskning og dokumentation, er en nødvendig forudsætning for at udbrede Udeskolen massivt på nationalt plan, det vil sige gennem indarbejdelse i skolesystemets arbejdsgrundlag på alle planer (Undervisningsministeriet, kommune, skole, lærerkollegium, klasse). Endelig er der brug for en videreudvikling og faglig kvalificering af Udeskolen, så den til enhver tid baserer sig på den nyeste viden, relevante temaer og tilbud af høj kvalitet. Det er således nødvendigt og aktuelt at få lavet en samlet vurdering og reorganisering af hele feltet til brug for den fortsatte udvikling af Udeskolen.

Med baggrund i mange års praksisarbejde og stor indsigt i Udeskolekonceptets tilblivelse og udvikling, repræsenterer vi fem bredtfavnende aktører, der har etableret et partnerskab med henblik på at styrke den nationale indsats for Udeskolen. Vores afsæt er i læreruddannelsen, universitetsverdenen, naturvejledningen, udvikling af folkeskolen på kommunalt plan og fra konsulentverdenen. Partnerskabet står for nærværende forprojekt, der har til formål at kortlægge Udeskolens nuværende position, afstemme behov og forventninger med interessenter om den fremtidige Udeskole – og fremkomme med et tiltag, der afgørende kan styrke den nationale indsats for Udeskolen gennem et efterfølgende ambitiøst og professionelt nationalt baseret projekt.

¹ En opgørelse fra Københavns Universitet i 2007 viste at 290 danske skoler (15 % af samtlige skoler) arbejdede med udeskole på et eller flere klassetrin.

Partnerne

- Natur & Menneske på Skov & Landskab
- Skoven i Skolen ved Dansk Skovforening,
- University College VIA,
- Bæredygtig Udvikling, Københavns Kommune,
- Stenstrup & Ko.

Formål

At danne og udvikle et gensidigt fordelagtigt samarbejde mellem parterne. I partnerskabet arbejdes med at kombinere ressourcer og kompetencer for at udvikle og opbygge den samlede ekspertise samt eksisterende og nye aktiviteter inden for feltet udeskole.

Baggrund

Forskning og dokumentation

Udeskole er blevet et nyt forskningsfelt, som samler forskning fra forskellige fagligheder. Nordisk forskning viser, at bevidst og målrettet arbejde med udeskole:

- styrker børnenes faglighed og læring, fordi eleverne lærer gennem både oplevelse, handling og teoretisk forståelse.
- fremmer børns sundhed, fordi børnene bevæger sig mere, udvikler deres motorik og lægger grunden til sunde friluftsvaner og livslang vedligeholdelse af en sund krop.
- forbedrer børnenes trivsel, fordi børnene opnår større sociale kompetencer og oplever større skoleglæde, mindre stress og mindre mobning.

Fem store udfordringer Udeskolen adresserer:

Faglighed: Gennem alsidige undervisningsforløb med vægt på natur og kultur i uformelle læringsrum, er Udeskoleundervisningen fuldt ud i stand til at imødekomme de krav til elevernes faglige færdigheder, der er defineret i elevernes læreplaner.

Børn med særlige behov: Kommunernes omkostninger til børn med særlige behov eksploderer i disse år. Udeskolen, er gennem brug af forskellige læringsstile, i højere grad end den normale klasseundervisning, i stand til at favne børn, der har forskellige og særlige behov.

Naturvidenskab: Udeskolen motiverer og ansporer flere børn til at interessere sig for de naturvidenskabelige fag. Dette medvirker til at afhjælpe behovet om rekruttering indenfor det naturvidenskabelige område og styrke virksomheders og det danske samfund i at være konkurrencedygtige.

Sundhed og trivsel: Børn og unge, der modtager Udeskoleundervisning, styrkes gennem motion og friluftsliv, og er samtidig mindre stressede og bedre til at indgå i sociale sammenhænge.

Globalisering: Samfundet bliver mere og mere komplekst og der er i stigende grad behov for, at danske børn og unge kan agere i en hastigt foranderlig verden. Udeskolen ansporer til samarbejde og udvikler sociale kompetencer. Derudover styrker Udeskolen kreativitet og innovation, hvilket er afgørende for at danske børn og unge kan understøtte landets fremtidige konkurrencekraft.

Formål med en styrket national indsats for Udeskoleundervisningen

Der er brug for en samlet organisering og en helhedsindsats omkring Udeskolen, så de mange forskellige aktører arbejder efter samme overordnede mål. Der er i øjeblikket en masse gode

enkeltstående initiativer omkring udeskolepraksis, udvikling og forskningsprojekter, men der findes ingen samlet koordinationsfunktion og kun en systematiseret vidensdeling på få hjemmesider og i UdeskoleNet (netværket). En styrket national indsats handler om at samle kræfterne, give Udeskolekonceptet et kvalitetsløft og sikre en meget større udbredelse.

Der er brug for at arbejde på, at Udeskoleundervisningsformen bliver officielt anerkendt gennem yderligere forskningsprojekter og dokumentation af konceptets metoder og resultater.

Der er brug for en åben proces, hvor de mange hundrede lærere, pædagoger, naturvejledere, skoleledere, forskere – og rigtig mange andre engagerede mennesker – kan dele deres viden og bidrage til en styrket indsats. Der er behov for en koordinerende indsats, men i en decentral struktur og ud fra en "open source tankegang". Dermed er det ambitionen at alle parter deler relevant viden, opbygger deres kompetencer og ligeværdigt arbejder for den fælles sag – at styrke Udeskolen som undervisningsform - frem for at én central aktør sætter sig solidt på ejerskabet af konceptet.

Der er brug for at styrke børn og unge i Danmark gennem udeskoleundervisning for at klæde dem på med metoder og praksis, så de bliver rustet til at håndtere de ukendte situationer, der opstår i en uforudsigelig verden.

Disse fire formål leder frem til følgende vision:

Vision for en styrket national indsats for Udeskoleundervisningen

Vi vil skabe et professionelt og energisk samarbejdsfællesskab omkring en styrkelse af Udeskolekonceptet i Danmark, gennem vidensdeling, forskning, uddannelse, dokumentation og kommunikation af konceptet. Vi ønsker at opnå en officiel anerkendelse af Udeskolekonceptet, og at bevare og udbygge det meget brede ejerskab og engagement blandt de mangfoldige interessenter omkring konceptet. Vi vil bidrage til at kloge, sunde og glade børn på bedst mulig vis sættes i stand til at møde morgendagens udfordringer i en kompliceret og foranderlig verden.

Formål med forprojektet

Formålet med forprojektet er at analysere og skabe en platform for etablering af en samlet, styrket national indsats for Udeskole.

Indsatsområder

1. Lave et samlet overblik og status for hvordan Udeskolefeltet ser ud
2. Behovsanalyse af indsats for at styrke udeskoleområdet, førende til anbefalinger for den fortsatte udvikling af Udeskolen
3. Udbygge ejerskab, synergi og engagement hos nuværende og potentielle interessenter, samt etablere frivilligt forpligtende partnerskab om indsatsen.
4. Forprojektet skal beskrive indsatsen - baggrunden, dets mål, genstandsfelter, strategier og organisering, samt forslag til handlingsplan.
5. Forprojektet skal skabe grundlag for kommende finansiering, dvs. der skal som en del af forprojektet søges midler til det fortsatte arbejde.

Lave et samlet overblik og status for hvordan Udeskolefeltet ser ud:

- Overblik over allerede gennemførte og igangværende danske forskningsprojekter
- Indsigt i relevante internationale forskningsprojekter
- Overblik over antal skoler og enheder der arbejder med Udeskole
- Dokumentation af strategiprocesen i udvalgte kommuner, der har udarbejdet en strategi for Udeskolekonceptet
- Overblik over læreruddannelser og alternative læringsmiljøer der arbejder med Udeskole
- Dokumentation af målgruppe/samspil af vidensdatabaser (udeskole.dk, skoven-i-skolen.dk, danskedyr.dk, andre hjemmesider/opslagsværker mv.)

Der tages afsæt i nyeste indsamlede viden og inddragelse af spidskompetencer indenfor området.

Behovsanalyse af indsats for at styrke Udeskoleområdet, førende til anbefalinger for den fortsatte udvikling af Udeskole:

- Gennemføre en undersøgelse blandt eksisterende Udeskolelærere
- Involvere UdeskoleNet f.eks. ved at tematisere netværkets planlagte møde i foråret 2009 til dette forprojekt
- Gennemføre behovsundersøgelser baseret på fokusgrupper – bredt sammensat (5-6 niveauer f.eks. Friluftsrådet, SNS, DPU, Naturvejlederforeningen, DLF, UVM og andre nationale aktører)
- Gennemføre studieture til udlandet for at indhente inspiration og tilføre ny viden
- Udføre behovsanalyse / rapport

Udbygge ejerskab, synergi og engagement hos nuværende og potentielle interessenter, samt etablere frivilligt forpligtende partnerskab om indsatsen.

- Lave en grundig interessentanalyse og sikre tæt dialog løbende for at fremme et bredt ejerskab af projektet
- Gennemføre et udviklingsseminar der skal kvalificere Udeskolekonceptet. Der inviteres folketingsmedlemmer, embedsmænd, erhvervsfolk, kulturpersonligheder, forskere osv. - samt nøglepersoner med praksiserfaring indenfor Udeskole
- Drøfte samarbejde om Udeskolen med udvalgte kommuner, KL, UVM
- Drøfte Udeskolekonceptet med lærer seminarier og DPU bl.a. med henblik på uddannelse og efteruddannelse af lærere.
- Deltagelse i relevante følgegrupper og fora, phd projekter osv.

Forprojektet skal beskrive indsatsen - baggrunden, dets mål, genstandsfelter, strategier og organisering, samt forslag til handlingsplan.

- Etablere beslutningsdygtig styregruppe for den fremtidige indsats.
- Undersøge muligheden for at etablere et præsidium med relevante kendte og kompetente personer, samt fastsætte kommissorium herfor
- Afklare det fremtidige behov for organisering af indsatsen (f.eks. ny partnerskabsaftale) og etablere denne.
- Detaljeret projektplanlægning med milepæle, leverancer, succeskriterier osv. for såvel forprojekt som den fremtidige indsats.
- Rekruttere ressourcepersoner og indgå kontrakter om leverancer i forprojektet med konsulenter, partnere osv.

- Afdækning af metoder til/for:
 - ✓ opsamling, koordination og formidling af viden
 - ✓ indsamling og formidling af ideer til undervisning i alle fag
 - ✓ styrkelse af udeundervisning
 - ✓ udvikling og kvalificering af praksis (best practise)
 - ✓ understøtning af lokale, nationale og internationale netværksdannelser der understøtter udeskolekonceptet (koordinere Udeskolenet, etablere erfagrupper osv.)
 - ✓ rådgivning, kontakt, kurser, task force mv. for at udbrede og kvalificere Udeskolen
 - ✓ inspiration og engagement af lærere, pædagoger mv. (seminarier og studerende, læreruddannelsen)
 - ✓ kommunikationsopgaver, synliggøre effekten af udeskolekonceptet
- Definere forskningstemaer og hypoteser for nye forskningsprojekter, herunder validering af effekt af udeskolepædagogikken (naturfag, sundhed, kultur osv.)
- Definere udviklingsprojekter og beskrive kommissorier herfor
- Udarbejde projektbeskrivelse for det efterfølgende hovedprojekt om en styrket udeskoleindsats herunder: Afklare virtuelt eller fysisk setup for indsatsen (behov for sekretariat osv.), udvikle og definere vision, værdigrundlag og strategier for indsatsen
- Drøfte udviklingstendenser med fremtidsforskere
- Undersøge hvordan eksisterende videnscentre er organiseret og afdække synergieffekter og kvaliteter
- Afdækning af behov for IT systemer til CMS, hjemmeside, vidensdelingssystem etc.
- Afdække behov for opbygning af bibliotek over relevant litteratur

Forprojektet skal skabe grundlag for kommende finansiering, dvs. der skal som en del af forprojektet søges midler til det fortsatte arbejde.

- Kortlægge mulighed for indtægtsgrundlag for indsatsen (indtægtsdækket virksomhed mv.)
- Politisk arbejde og påvirkning af potentielle sponsorer, herunder mulighed for tilskud fra finansloven
- Ansøgning om økonomisk støtte til gennemførelse af hovedprojektet
- Afdække muligheden for at puljemidler kan styrke den decentrale indsats

Referat v. Karen Barfod

Forsknings- og udviklingsseminar: Udeskole i Danmark
Skov & Landskab, Københavns Universitet
21.04.09. kl. 9.30-16.00

Deltagere:

Jakob Bahn, stud. cand.mag. idræt/japansk. Afleveret speciale om udeskole.
Malene Bendix, Skoven i Skolen.
Richard Hare; Skov & Landskab, Københavns Universitet.
Robert Grafe, Universitet i Marburg, Tyskland. Skriver speciale om udeskole.
Peter Bentsen, Skov & Landskab, Københavns Universitet.
Inge Regnarsson, UC Capital.
Poul Hjulmann, Skov & Landskab, Københavns Universitet
Hege Griffel, forældrebestyrelsen på en skole i Næstved Kommune
Dorte Vind, Esbjerg Kommune.
Simon Enemærke, landskabsarkitekt LANARKI. Afleveret speciale om udeskole.
Nicolas Henzel, Isterød Efterskole
Rasmus Frederiksen, Strandgårdsskolen, Ishøj Kommune.
Karen Barfod, lektor, VIAUC.

Referent: Karen Barfod.

Dagen forløb med korte oplæg (ca. 15 min.) efterfulgt af ca. 15 min. diskussion og rådgivning/sparring ind i de enkelte projekter. Dette referat skal ses som et supplement til de medsendte skriftlige oplæg og powerpoint-præsentationer.

Malene Bendix: "Udvikling og Udbredelse af Udeskole i Danmark (UUUD)"

Nyt projekt i forlængelse af "Skoven-i-skolen" og "Udeskole.dk". Projektet er et "Vidensloop", hvor sis indsamler, udvikler og formidler gode ideer ude fra lærerne i praksis. Hovedfokus er faglighed – vi vil koncentrere os om at styrke FAGLIGHEDEN i udeskole, med fokus på de ældste elever.

Der ER bevilget penge fra Friluftsrådet til ca. stilling i de næste 4 år. Folk fra Skagen til Gedser skal nyde godt af hindens udvikling.

Projekt 2: "Genplant Paneten", handlingskompetanceudviklende projekt i klimaundervisning. – Handlekompetance og innovationsprojekt, der løber i 2009. Både nationalt og internationalt.

Malene gennemgik et uges-forløb på Frederiksberg Seminarium, hvor de første års lærerstuderende arbejdede med at planlægge og gennemføre forløb med elever i folkeskolen. En god oplevelse og metode.

Diskussion/sparring:

Sikring af fagligheden? Er lærerne de bedste fagpersoner – eller skal der eksterne evaluatore på. Ikke "hvad skal vi lave? - men: hvad skal vi lære?"

Open source – den gratis og frie deling af viden skal bibeholdes. SNS Nationalparkformidling skal måske starte som "open source", hvor alle kan skrive ind.

Inge: Udeskole – er et skift af miljøer, og andre læringsstile. Uddannerne på læreruddannelserne laver det "samme" (så fagligheden er fastholdt), men flytter rummet.

"Udeskole" er derfor ikke knyttet til enkelte fag, men er en pædagogisk metode.

Peter B: Phronesis – at se de indsamlede udeskole-forløb som "good practise", men ikke som best practise – fordi en undervisning ikke kan være DET bedste – da undervisning, læring, er afhængig af mange faktorer (KSBA: her kunne vi bruge Hiim og Hippos didaktiske relationsmodel). Der er brug for en form for rammesætning – de forløb, der skal indsamles, skal have nogle rammer, som lærerne skal forholde sig til (analyse/indsamlings-ramme). Hvad er kriterierne for de gode forløb?

Simon Enemærke: "Spot en tomt" - Den Urbane Udeskole ("For syg en snegl")

Projektet er et afsluttet masterprojekt på uddannelsen, og er en sammenknytning af brug af byens rum og udeskoleundervisning.

Simon er landskabsarkitekt – vil gerne lave gode byer for alle, også børnene. Der er mange tomter i store byer, og de har lidt mere vild natur end der er i parkerne. Der er tale om "bagsidebyliv". Men de forvaltere der har med tomterne at gøre, arbejder normalt ikke med skoler. Det er i sig selv en spændende kombination. Der er rigtigt meget liv på disse steder –

mest af folk der er lidt skæve og lidt sjove. Udnyttelsen af de ikke - instutionaliserede rum er udfordringen og muligheden – ”fremtiden – den sejler i mig.”

”Hvilke potentialer og muligheder der er for skolers brug af tomter og restarealer i København”

Projektet var et aktionsforskningsprojekt, dvs. at Simon gik med ind i læreprocesserne. Nogle børn havde aldrig prøvet at grave, dvs kunne ikke bruge en spade. Området er 3600 kvadratmeter – men hvor småt kan det være for at kunne bruges?

Det børnene fandt sjovt var ikke ”skolehaverne” (for meget ukrudt), men det at børnene plantede, passede og fik noget ud af det . At de havde det fedt når de var der, og kunne opleve stedet. De kunne få lov til at planlægge og lave deres egne rum. Det var de meget interesserede i, at have deres egne felter. Det var dem de løb til hver gang de kom til tomten.

Det er et problem, at tomterne er midlertidige, da det er andre. der ejer jorden og tomten. Børnene ved godt. at byen forandrer sig, men derfor var det da en skam.

Mange drenge gravede dybe huller og byggede noget op for at smadre det, andre mere stille sad og pillede .. men kun de der lavede noget fik respons fra andre elever og lærere. Det motiverede andre børn til at lave noget de kunne vise frem).

Diskussion/sparring:

Er det forkert, at sætte børnene til at komme med forslag til hvad grunden skal bruges til, når læreren VED at det ikke kan lade sig gøre... udvikler børnene handlekompentance af det? Eller kan børn acceptere at planlægge noget, der ikke bliver til noget. Simon: Som arkitekt er vi vant til at lave arbejde, der ikke bliver til noget.

Er det ikke en skam IKKE at bruge den plads? Jo, men det er synd, at få dem til at komme med forslag til hvad tomten kan bruges til når det er urealistisk.

Måske er børnene mere omstillingsparate end de voksne, og de kan forstå at byen ændrer sig. De kan måske også forstå, at der er andre, der har bedre forslag til anvendelsen af tomten.

Fortsættelsen: Projektet fortsætter på nogle arealer ud for Mjølnerparken.

Robert Gråfe: ”The Norwegian uteskole”

Uteskole: From pluralism to an unique understanding. Har studeret på Lutvann Skole og oplevet, at der er forskellige lærerroller. Kristian Abelsen har observeret lærerrollerne, Robert vil arbejde mere interfererende.

Arne Jordet: Vi skal se mere på indholdet og mindre på aktiviteterne. ”Uteskole indebærer dermed regelmæssig og målrettet aktivitet udenfor klasserommet”. DVS mere målrettet undervisning.

- Focus on subjects
- Goal-oriented
- Removal of the ”spontan utfoldelse”
- Mere målrettet

Farene ved dette er ifl Robert:

- Ekskludering af lærernes originale ideer (mangfoldigheden)
- Lack of researching on grassroot
- ??? mangler... se ppt

Roberts studier er baseret på interviews om lærernes forhold til naturen. The very close link to friluftsliv should be discussed.

Metode.

- Kvalitative interviews
- English and Norwegian
- Lutvann School
- 3 or 4 female teachers

Er uteskole et pædagogisk syn eller en metode?

Det kan BÅDE være lærerens læringssyn og lærerens forhold til naturen, der har betydning for uteskolehverdagen.

Foreløbige resultater peger i retningen af, at lærerens eget forhold til naturen og til friluftsliv har betydning for. Spørgsmål: Hvordan defineres natur i de kvalitative interviews – hvad forstår lærerne ved natur? Hvad er forskellen på ”outdoors” and

”nature”?

Robert: De fleste udeskoledage på Lutvann gik ud i naturen – måske kun 2 gange i løbet af 3 mdr var de i byen.

Peter B: Når man spørger de danske udeskolelærere, viser foreløbige resultater, at næsten alle svarer, at de bruger naturen på udeskoledagene.

Richard: de er en tendens til at lærerne flygter fra biler, by mv når de har udeskoledage.

Anders Sczcespanski talks about the language of the landscape – that the place defines the content of the learning process.

Jakob: har interviewet tidligere studerende fra Lutvann og talt med de lærere, der er på realskolen (dvs får eleverne fra 7. klasse). De kan IKKE udpege ”udeskoleeleverne”, hverken på den ene eller den anden måde. Den eneste der sagde noget sagde, at lutvann eleverne var lidt svagere i naturfag.

Karen B: Nyt leonardoprojekt:

Karen fortalte om ”OUTLiNES” og det nye projekt, der skal koble kurser for skolelærere og ressourcepersoner. I forhold til ppten består selve kurset af 3 dages foundation course, 3 dages subject course og en ”short written task” som de studerende skal lave. Projektet afventer svar fra EU’s Leonardopulje.

Peter Bentsen: ”Hvordan skal man planlægge og forvalte for udeskole”

Place- based education: ”Its a historical illusion to believe that learning has to take” (se ppt)

Peter skriver 4 artikler som udgør PhDén. Der er stor tradition på Skov & Landskab/LIFE for at lave anvisende/anvendt forskning (handleanvisninger) i stedet for grundforskning.

De foreløbige resultater med de mange skoler der sagde ”JA!” vi laver udeskole, skal måske revideres, da nogle svarede på andres vegne.

Peter fortalte om delundersøgelse 3. lærerundersøgelsen, hvor der spørges til HVEM lærerne er+ Hvilke pædagogiske og didaktiske processer og begrundelser de bruger, hvordan de bruger uderummet (preferencer) og om barrierer, muligheder etc. Næsten ingen har skriftlige planer med mål, baggrund osv. for udeskolen.

440 skemaer er sendt ud. Ca halvdelen har svaret. Nogle har slet ikke udeskole mere, men spørgeskemaerne åbner op for en lang række spændende perspektiver, både mht udeskolens praksis og begrundelser, men også hvordan de bruger de grønne rum.

Handleanvisninger, støttepunkter:

Fysiske støttepunkter

Virtuelle støttepunkter

Politiske støttepunkter

Økonomiske støttepunkter

Teoretiske støttepunkter

Pædagogiske/ didaktiske støttepunkter (hvis der ikke står noget i CKF om hvor undervisningen skal foregå – så ligger det implicit, at det er inde i klasserummet)

Dorte: Hvordan er det med ”vej og park”? Richard. Du kan ikke planlægge for noget du ikke ved findes – PB: derfor er det vigtigt, og voksende, at forvaltere af de feks kommunale grønne områder kender til ”Udeskole” – bla fordi skolerne bruger parkerne i off hours.

Mange skoler kender slet ikke forvalterne af de grønne områder – og omvendt. Derfor kan det være vigtigt at øge kendskabet mellem de forskellige grupper.

Richard Hare and Inge Regnarsson: ”Udeskole i nærmiljøet”

”At betragte byens grønne områder som en ressource med latent potentiale.”

Så eleverne ikke behøver at gå så langt væk fra skolen, når de skal i udeskole. Spørgsmålet er, hvordan de grønne områder kan anvendes ved og omkring skoler, således disse med fordel kan supplere og optimere skolers undervisning.

2 dele af projektet:

1: Observationsstudie og landskabsstudie (R. Hare):

Observation af 2. klasse
Behavioural mapping via fotoregistrering
Rumlige oplevelsesværdier
Deep interview

Der blev brugt en svensk systematisering af de forskellige landskabstyper, hvori det blev registreret hvordan børnene bruger de forskellige typer.

Delkonklusion: lærerens kendskab til nærområdet har betydning for brugen og kendskabet til skolens nærområde.

Malene: det bør være en del af basis udeskolekendskab at kortlægge de muligheder der findes i nærområdet.

Anbefalinger:

Kommunikative forbedringer: formidlingsforslag, undevisningsmateriale, pæd. materialer

Fysisk: Samlingssteder placeres strategisk (feks bænke skal stå tæt), oplevelsesforløb i landskabet, bearbejdning af rumligheder, øget variation og diversitet i relevante områder, sikre ruter og forbindelser, tag og toiletter (aflastningsrum).

2: Observations og interventionsstudie (Inge R)

Undersøgelsen udspringer på en skole, hvor lærere og elever ikke har erfaringer med udeskole og udeundervisning. Lærerne fik ingen formel uddannelse inden projektet.

Observationen er foregået over 5 måneder hver fredag. observationer, spørgeskemaer før/efter, samtale/supervision, interview..

- 1 skole (Gerbrandskolen)
- 2 lærere (en erfaring og en nyuddannet)
- 3 klasser (en 3. klasse og 2 5. klasser)
oFag: Historie, kristendomkundskab, matematik, natur/teknik

Indfange læringssituationer:

Faglige relationer / reaktioner
Sociale relationer/ reaktioner
Personlige relationer / reaktioner
Trivsel

Resultater:

Uderummet medfører mere aktivitet

Eleverne ønsker at bruge uderummet mere

Lærerne synes – den erfarne lærer oplevede ikke at det medførte mere forberedelse at undervise ude, men det synes den nyuddannede lærer (som var mindre bekendt med uderummet).

Eleverne vurderede at de talte mere sammen ude, og de værdisatte udetimerne højere end indetimerne.

Det dejligt at vi både kan være inde og ude i samme lektion (3. klasse)

Flere af drengene føler at de bliver set og hørt

5. klasserne oplever at de lytter mere og forstyrrer undervisningen mindre i uderummet

Bedre trivsel

Bedre vilkår for trivsel

Mere variation

"tilsyneladende understøtter praktisering af udeskole elevernes læring" (jvf "lyst til at lære")

Mest populære steder (elever):

Kirkegården (måske fordi den appellerer til følelser)

Græsplænen

Legepladsen (indrettet med tingsted, designet plads) – men delte meninger

Samlingssteder:

Er meget væsentlige at have, både for erfarne og mindre erfarne lærere.

Diskussion:

Læringsmåling.....?

Ledelsesopbakning?

Dorte Vind: ”Det summer i krogene i Esbjerg Kommune”

Dortes opgave er at rydde sten af vejen for lærere i Esbjerg Kommune, der vil arbejde med udeskole. Dorte viste en folder, lavet på 6 sprog, af en skole, som fast har en udeskoledag i børneklasserne og arbejde på at udvide dette til alle klasser i indskoling.

Er udeskole blot en ”variation af arbejdsformer”?

Lærerne skal leve op til folkeskoleloven og fælles mål II, men der står jo ikke et ord om udeskole. I Esbjerg Kommune har de også en skolepolitik (den evaluerer de i forhold til i kvalitetsrapporten). Nogle af målene i denne skolepolitik kan nås gennem ”udeskole”. – men der er stadig ikke et ord om udeskole.

Forandringsledelse – at skabe forandring skal aktørerne opleve at de står på en brændende platform, så de får lyst til at flytte sig. Er det skoleledelsen der siger at vi SKAL, eller er det fordi Emil trives bedre i udeskole?

Argumenter til at promovere udeskole:

- Mere bevægelse
- Rummelighed

Spørgsmål:

- Hvilke tiltag kan ledelsen gøre for at få udeskole til at lykkes?
- Hvordan får man skolerne til at se udeskolearbejdsformen som et middel til at komme videre fra den brændende platform
- Har det noget formål at tvinge udeskole igennem med lærerne som ikke ildsjæle?
- Kan teamsamarbejde og fleksibel struktur bidrage til realisering af udeskole?

Nicolas Thimgaard Hentzel

Udeskole for udskoling, konference i Isterød 27. august. Sæt kryds i kalenderen.

Målgruppen er alle, der er interesserede i udeskole for udskoling – lærere, naturvejledere, beslutningstagere. Pris ca 500 kr. Opbygningen af konferencen bliver:

Oplæg om formiddagen:

Peter Bentsen
Kjeld Fredens
Trine Hyllested
Steffen Holberg, IFI

Workshops om eftermiddagen:

Deltagerne ud i workshops hvor man arbejder med at producere undervisningsforløb i de enkelte fag med udgangspunkt i ”fælles mål”, ex Historie og Jættestuer – oldtid.

Disse forløb foræres til Skoven-i-skolen

Inge: Kunne man sige: medbring det I har. Disse eksempler kunne diskuteres og underbygges didaktisk.

Poul. Lars Hillerød, Svendborg naturskole har arbejdet med udskoling i naturfagene.

Peter: folderen skal ud nu. Udskoling – 7.-9. klasse – eller er det afgangsklasserne?

Rasmus: Kan man lave eksamen udendørs? Og det kan man ikke... eksamen har faste rammer. Men måske kan efterskolen være friere i sin form.

Dorte: Jeg bliver lidt ordkløverisk – det hedder ikke EKSAMEN, idet det hedder prøve. Super god ide, PR osv – folk skal komme til noget de ikke er i gang med. Du skal bruge udeskolenet og have det hele klart til den dag. Man kunne gøre det til et tema på et udeskolenetmøde.

Malene: rækken af foredragsholdere er kendt fra Danmark – kunne man bruge nogle svenskere? I Sverige har man erfaring for at arbejde med udeskolingen.

Desuden væltede det ind med masser af overordnede og lavpraktiske forslag til hvordan man kan holde en god konference.

Poul Hjulmann: ”Styrket national indsats for udeskole”

Poul præsenterede forprojekt til en samlet plan for styrket indsats for udeskole.

Præsentation af partnerskabet bag initiativet:

KU/Life, skoven-i-skolen, dansk skovforening, UC VIA, KBH Kommune, Stenstrup og Co har skrevet en ansøgning om en styrket national indsats for udeskole.

Vi vil arbejde med
Vidensudvikling
Vidensdeling
Udbredelse
Officiel anerkendelse – politikere, ledelse, dem der har magt
Dokumentation
Kompetanceudvikling

Partnerskabet har søgt midler ved Undervisningsministeriet og Friluftsrådet.

Interessenter kunne være:

Kommuner, konsulenter, ledere, lærere, pædagoger + Kommunernes Landsforening
Naturvejlederordningen
Undervisningsministeriet (embedsmænd)
Organisationer, lærerforeningen, Anders Bondo, Anders Balle
Professionshøjskoler (kan alle professionshøjskoler arbejde sammen om dette?)
Udeskolenet (nedefra)
Forældrene, skole og samfund
andre

Grundtanken er stadig OPEN SOURCE, forprojektet handler om at styrke og få gang i det store felt – der skal ikke dannes videnscentre eller andet, men der skal ske en samling af alle de gode kræfter og den gode viden.

Så forprojektet skal arbejde for at få et overblik over feltet. Partnerskabet skal finde de dygtige folk ude i landet, der kan arbejde med at lave en plan der kan række fremad. Hvordan får vi de mange organisationer til at arbejde sammen for at fremme sagen, at få udviklet ejerskabet:

Vi skal have fat i de store, tunge, rige drenge til at finansiere:

Overblik
Analyse
Ejerskab
Se frem – og måske lave et egentligt projekt og søge midler til dette, eventuelt i samarbejde med det nye center for natur, teknik og sundhed.

Tak for en dejlig dag og gode, vidtfavnende og spændende indlæg.

Referent: Karen Barfod